

UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
FAKULTA MATEMATIKY, FYZIKY A INFORMATIKY

**SÚČASNÝ STAV A TREND VÝVOJA SPOLOČNOSTÍ NA
SLOVENSKU**

DIPLOMOVÁ PRÁCA

2015

Bc. Michal SÝKORA

UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
FAKULTA MATEMATIKY, FYZIKY A INFORMATIKY

**SÚČASNÝ STAV A TREND VÝVOJA SPOLOČNOSTÍ NA
SLOVENSKU**

DIPLOMOVÁ PRÁCA

Študijný program: Ekonomická a finančná matematika
Študijný odbor: 1114 Aplikovaná matematika
Školiace pracovisko: Katedra aplikovanej matematiky a štatistiky
Vedúci práce: doc. RNDr. Ján Boďa, CSc.

Univerzita Komenského v Bratislave
Fakulta matematiky, fyziky a informatiky

ZADANIE ZÁVEREČNEJ PRÁCE

Meno a priezvisko študenta: Bc. Michal Sýkora
Študijný program: ekonomická a finančná matematika (Jednoodborové štúdium, magisterský II. st., denná forma)
Študijný odbor: 9.1.9. aplikovaná matematika
Typ záverečnej práce: diplomová
Jazyk záverečnej práce: slovenský
Sekundárny jazyk: anglický

Názov: Súčasný stav a trend vývoja spoločností na Slovensku
Actual state and trend of company development in Slovak republic

Cieľ: Analýza správania sa spoločností na Slovensku a predpokladaný trend vývoja v budúcnosti.

Vedúci: doc. RNDr. Ján Boďa, CSc.
Katedra: FMFLKAMŠ - Katedra aplikovanej matematiky a štatistiky
Vedúci katedry: prof. RNDr. Daniel Ševčovič, CSc.
Dátum zadania: 29.01.2014

Dátum schválenia: 10.02.2014 prof. RNDr. Daniel Ševčovič, CSc.
garant študijného programu

.....
študent

.....
vedúci práce

Pod'akovanie

Touto cestou by som sa chcel pod'akovať vedúcemu diplomovej práce doc. RNDr. Jánovi Boďovi, CSc. za trpezlivosť, množstvo času, ochotu pomôcť, pripomienky a odborné rady, ktoré mi pomohli pri písaní tejto práce.

Taktiež by som sa chcel pod'akovať svojej rodine a priateľom za trpezlivosť a podporu pri písaní tejto práce.

Abstrakt

SÝKORA, Michal: *Súčasný stav a trend vývoja spoločností na Slovensku* [Diplomová práca], Univerzita Komenského v Bratislave, Fakulta matematiky, fyziky a informatiky, Katedra aplikovanej matematiky a štatistiky; školiteľ: doc. RNDr. Ján Boďa, CSc., Bratislava, 2015, 56 s.

V diplomovej práci sa zaoberáme analýzou spoločností na Slovensku, kde sme vychádzali z finančných ukazovateľov jednotlivých spoločností. Použili sme dáta z výkazov ziskov a strát za posledné roky, ktoré musia byť zo zákona zverejňované a po novom sú voľne dostupné aj na internete. Slovensko celú svoju existenciu zápasí s nízkym výberom daní, kde spoločnosti využívajú rôzne medzery v zákonoch s cieľom vyhnúť sa plateniu daní. Preto sme sa v práci pokúsili pomenovať problémy nízkeho výberu daní zo zisku a navrhnúť riešenie, ktoré by malo za cieľ zefektívniť tento proces. Cieľom práce je teda poukázať na správanie sa spoločností na Slovensku a porovnať ich so spoločnosťami vo svete. Pri porovnávaní sme použili hlavne efektívnu sadzbu dane, ktorá má omnoho väčšiu výpovednú hodnotu ako napríklad sadzba dane alebo samotné finančné ukazovatele.

Kľúčové slová: efektívna sadzba dane, daň zo zisku, HDP, výkaz ziskov a strát, tržby, profit

Abstract

SÝKORA, Michal: *Actual state and trend of company development in Slovak republic* [Master Thesis], Comenius University in Bratislava, Faculty of Mathematics, Physics and Informatics, Department of Applied Mathematics and Statistics; Supervisor: doc. RNDr. Jánovi Bod'ovi, CSc., Bratislava, 2015, 56 p.

In master thesis we deal with analysing companies in Slovak republic, where we focused on financial indicators of individual companies. We used data from profit and loss statements for last couple of years, which must be published by law and nowadays data are easy to find on internet. Slovakia always deals with lower collected taxes, because companies can find the way how to avoid paying taxes, thanks to bad set up law. Therefore, we tried to name the main problems of lower collected corporate taxes and suggest the solution, which could be more effective for this process. Our target of this work is to aim the behaviour of companies in Slovakia and compare them with companies in the whole world. For comparison we used mostly the effective tax rate, which has better redeemable value like for example tax rate or only financial indicators.

Keywords: effective tax rate, corporate tax, GDP, profit and loss statement, sales revenue, profit

Obsah

Obsah	6
Zoznam skratiek a značiek.....	7
Úvod	8
1 Dane a odvody pre spoločnosti.....	10
1.1 Daň zo zisku	10
1.2 Sadzba dane zo zisku.....	15
1.3 Daňová licencia pre právnické osoby.....	15
1.4 Splatná a odložená daň	16
1.5 Územné vs. celosvetové zdanenie	19
1.5.1. Územné zdanenie	19
1.5.2. Celosvetové zdanenie.....	20
1.6 Optimalizovanie daní.....	21
1.7 Príklad fungovania pripočítateľných a odpočítateľných položiek	23
1.8 Sociálne a zdravotné odvody	24
2 Efektívna sadzba dane	28
2.1 Efektívna sadzba dane spoločností na Slovensku	28
2.2 Efektívna sadzba dane podľa krajín	33
3 Porovnanie spoločností podľa finančných ukazovateľov	39
3.1 Rozdelenie spoločností podľa tržieb	39
3.1.1. Efektívna sadzba dane.....	43
3.1.2. Sociálne a zdravotné odvody	45
3.2 Rozdelenie spoločností podľa odvetví.....	45
3.3 Porovnanie spoločností na Slovensku a vo svete	48
Záver	52
Zoznam použitej literatúry	54

Zoznam skratiek a značiek

EÚ	Európska únia
SP	Sociálna poisťovňa
ZP	Zdravotná poisťovňa
HDP	Hrubý domáci produkt
G7	Group of 7
DPH	Daň z pridanej hodnoty
NČZD	Nezdaniteľná časť základu dane

Úvod

Slovenská republika sa v priebehu svojej existencie potáca s rôznymi problémami medzi ktoré patrí aj slabý výber dane zo zisku, daňové úniky, optimalizácia daní atď. Zákon o dani z príjmu prešiel od jej vzniku rôznymi legislatívnymi zmenami. Zákony sú na Slovensku robené komplikovane, veľa rázy sa dajú interpretovať rôznymi cestami, čo má za následok, že málokedy prinesú želaný efekt. Taktiež zápasíme s byrokraciou, ktorá je nákladná a veľa krát zbytočná a vôbec nie je užitočná s ohľadom na kontrolu a predchádzanie obchádzania zákona. Problémy s daňou zo zisku, daňovými únikmi, optimalizáciou daní majú v rôznych rozmeroch aj ostatné krajiny na svete, kameňom úrazu bývajú vo veľkej miere daňové raje, ktoré sú veľmi obľúbené u veľkých nadnárodných korporácií. Daň zo zisku patrí medzi jeden z najväčších nákladov pre spoločnosti. Tie zo svojho profitu platia mnohonásobne menšie dane v tých krajinách, ktoré patria medzi daňové raje. Preto sme si v práci zvolili na porovnanie daňového zaťaženia jednotlivých krajín efektívnu sadzbu dane. Efektívnu sadzbu dane využívame pri porovnávaní spoločností alebo krajín, meria skutočné percentuálne vyjadrenie zaplatenej dane zo zisku a dáva reálny obraz koľko odvedli spoločnosti alebo koľko vyzbierali krajiny na dani zo zisku. Využíva sa najmä preto, lebo samotná sadzba dane nám nedáva reálny obraz o výške zdanenia, lebo do základu dane vstupujú rôzne pripočítateľné a odpočítateľne položky, ktoré v konečnom dôsledku ovplyvnia sadzbu dane, ktorá je vo väčšine prípadov menšia.

Slovenská republika patrila a stále patrí vďaka nízkej sadzbe dane, lacnej pracovnej sile a vcelku vysokej produktivite práce medzi veľmi obľúbené krajiny pre zahraničných investorov. Investori sa rozhodli postaviť u nás výrobné fabriky, ktoré dali ľuďom prácu, ale nepriniesli so sebou vývojové centrá, ktoré by prinášali inovácie a ktoré patria medzi najdôležitejšie faktory rastu a rozvoja jednotlivých štátov. Slovensko v týchto veciach zaostáva a nevytvára podmienky a nepodporuje startupy a inovatívne spoločnosti, ale prednosť dáva radšej lákaniu zahraničným spoločnostiam na vládne stimuly, ktoré v priebehu niekoľko rokov po uplynutí týchto benefitov zažiadajú o ďalšie alebo sa poberú do krajiny ktorá im poskytne podobné benefity a na viac ešte lacnejšiu pracovnú silu, populárne sú v posledných rokoch krajiny ako India a ďalšie rozvíjajúce sa krajiny v Ázii.

Hlavným cieľom práce je zamerať sa a analyzovať spoločnosti na Slovensku a porovnať ich so spoločnosťami vo svete. V práci sa pokúsime vybrať najdôležitejšie povinnosti a náklady, ktoré vznikajú pre spoločnosti a budeme ich aplikovať na dátach z finančných výkazov. Spoločnosti sa rokmi postupne vyvíjajú, menia svoj biznis model a prispôbujú sa trhu. V práci sa budeme postupne venovať všetkému podstatnému, čo súvisí s daňou so zisku. Najskôr sme sa zamerali na teoretickú časť dane, rozobrali sme ako fungujú daňové licencie, splatná a odložená daň, porovnali dane u nás a vo svete. Potom sme rozoberali dopodrobna efektívnu sadzbu dane, aplikovali sme teóriu na reálne dáta a zanalyzovali sme si výsledky. K efektívnej sadzbe dane sa viaže optimalizovanie daní, tu sme popísali aké praktiky sa používajú a ako vedia byť spoločnosti kreatívne. Ďalej sme si zobrali väčšinu spoločností na Slovensku, rozdelili sme ich do skupín podľa tržieb a porovnávali jednotlivé ukazovatele.

1 Dane a odvody pre spoločnosti

Dane a odvody pre spoločnosti patria medzi jedny z najväčších nákladov, ktoré vznikajú pri ich podnikaní. Odvody sa na Slovensku delia na zdravotné a sociálne. Dane pre spoločnosti tvoria podstatnú zložku štátneho rozpočtu. Najvýznamnejšiu položku pre spoločnosti z daní tvorí daň zo zisku. Od výšky jej sadzby veľa krát záleží, či sa firma rozhodne investovať v danej krajine, patrí teda medzi kritéria pri rozhodovaní. Do konca roku 2013 ju platili len spoločnosti, ktoré dosiahli zisk, od roku 2014 sa zaviedla minimálna daň, ktorú budú platiť spoločnosti aj keď budú v strate. Ďalej dane s ktorými musia spoločnosti rátať sú daň z motorových vozidiel, daň z nehnuteľností, daň z emisných kvót (zrušená, súčasťou dani zo zisku).

1.1 Daň zo zisku

Daň zo zisku na Slovensku nazývaná aj daň z právnických osôb patrí medzi priame dane a pre všetkých má rovnakú sadzbu, ktorá je percentuálne vyjadrená, s výnimkou ak štát poskytne vládne stimuly vo forme oslobodenia od jej platenia na určité časové obdobie. Jednoducho môžeme povedať, že firma si od tržieb odráta náklady a dostane výsledok hospodárenia, ktorý prenasobí sadzbou dane. V skutočnosti to nie je také jednoduché. Firma dostane výsledok hospodárenia pred zdanením, teda tržby mínus náklady, ale tento výsledok sa ešte môže upravovať pripočítateľnými a odpočítateľnými položkami alebo umorením straty. Teda do skutočného základu dane vstupuje veľa ďalších faktorov. Pripočítateľné položky sa pripočítajú k hospodárskemu výsledku pred zdanením a tým pádom zvyšujú základ dane. [32] Pripočítateľné položky sú položky vedené v účtovníctve, ale nie sú daňovo uznateľným náklad, teda patria medzi daňové výdavky. Daňovými výdavkami nie sú náklady, ktoré nesúvisia so zdaniteľným príjmom, aj keď tieto náklady daňovník účtoval (náklady, ktorých vynaloženie na daňové účely nie je dostatočne preukázané).

1. Pripočítateľné položky:

- náklady na obstaranie hmotného a nehmotného majetku alebo hmotného a nehmotného majetku vylúčeného z odpisovania
- náklady na zvýšenie základného imania vrátane splácania pôžičiek

-
- úplatky alebo iné neoprávnené výhody poskytnuté inej osobe priamo alebo sprostredkovane
 - náklady na vyplácané podiely na zisku vrátane podielov na zisku (tantiém) členov štatutárnych orgánov a ďalších orgánov právnických osôb
 - náklady presahujúce limity ustanovené zákonom alebo osobitnými predpismi
 - náklady prevyšujúce príjmy v zariadeniach na uspokojovanie potrieb zamestnancov
 - náklady na technické zhodnotenie
 - náklady na reprezentáciu okrem výdavkov na reklamné predmety v hodnote neprevyšujúcej 17 eur za jeden predmet, pričom za reklamné predmety sa nepovažujú darčkové reklamné poukážky pričom za reklamné predmety sa nepovažujú darčkové reklamné poukážky, tabakové výrobky okrem daňovníka, u ktorého je výroba tabakových výrobkov hlavným predmetom činnosti, alkoholické nápoje okrem alkoholických nápojov podľa osobitného predpisu v úhrnej výške najviac 5 % zo základu dane; uvedené sa nevzťahuje na daňovníka, u ktorého je výroba alkoholických nápojov hlavným predmetom činnosti
 - náklady na osobnú potrebu daňovníka, vrátane nákladov na ochranu osoby daňovníka a blízkych osôb daňovníka, na ochranu majetku daňovníka, ktorý nie je súčasťou obchodného majetku daňovníka, a majetku blízkych osôb daňovníka
 - náklady vynaložené na príjmy nezahŕňané do základu dane
 - náklady na nákup vlastných akcií vo výške sumy prevyšujúcej nominálnu hodnotu akcií
 - zvýšenia dane, prirážky k poisťovnému platenému na zdravotné poistenie, úroky platené za obdobie odkladu platenia dane a cla, penále a pokuty
 - prirážky k základným sadzbám poplatkov za znečisťovanie ovzdušia a za ukladanie odpadov, prirážky k základným odplatám za vypúšťanie odpadových vôd
 - tvorba rezervného fondu a ostatných účelových fondov okrem povinného prídeltu do sociálneho fondu
 - manká a škody presahujúce prijaté náhrady (výnimkou je napr. nezavinených úhynov zvierat)
 - zostatková cena trvale vyradeného hmotného majetku a nehmotného majetku

-
- daň podľa zákona o dani právnických osôb
 - dane zaplatené za iného daňovníka
 - daň z pridanej hodnoty u platiteľov tejto dane
 - tvorba rezerv a tvorba opravných položiek
 - rozdiel medzi hodnotou pohľadávky a nižším príjmom z jej postúpenia pri postúpení nadobudnutej pohľadávky ďalšiemu postupníkovi okrem postúpenej pohľadávky alebo jej nesplatennej časti, ak táto pohľadávka spĺňa podmienku na tvorbu opravnej položky uznanej za daňový náklad, pri ktorej sa za daňový náklad považuje obstarávacia cena len do výšky tvorby opravnej položky uznanej za daňový náklad
 - náklady poskytovateľa zdravotnej starostlivosti, okrem výdavkov súvisiacich s vykonávaním klinického skúšania
 - paušálne náhrady nákladov spojených s uplatnením pohľadávok, zmluvné pokuty, poplatky z omeškania a úroky z omeškania u dlžníka
 - náklady vo výške obstarávacej ceny zásob vyradeného tovaru
 - peňažné príspevky platené na zabezpečenie účinného uplatňovania opatrení na riešenie krízových situácií
 - kurzové zisky

Odpočítateľné položky sa odpočítavajú od hospodárskeho výsledku pred zdanením a tým pádom znižujú základ dane. Odpočítateľné položky sú položky vedené v účtovníctve, ale nepodliehajú dani z príjmu, teda sa na konci vyjmú z hospodárskeho výsledku, nie sú predmetom dane a teda patria medzi nedaňové výdavky [10].

2. Odpočítateľné položky:

- príjem získaný darovaním alebo dedením
- podiel na zisku (dividenda) vyplácaný zo zisku obchodnej spoločnosti alebo družstva, určeného na rozdelenie osobám, ktoré sa podieľajú na ich základnom imaní
- vyrovnací podiel a podiel na likvidačnom zostatku obchodnej spoločnosti
- príjem plynúci z dôvodu nadobudnutia nových akcií a podielov ako aj príjem plynúci z dôvodu ich výmeny pri zrušení daňovníka bez likvidácie, a to aj vtedy, ak súčasťou splynutia, zlúčenia alebo rozdelenia spoločnosti je aj majetok spoločnosti so sídlom v členských štátoch Európskej únie

-
- kurzové straty

Taktiež sú rôzne príjmy, ktoré sú oslobodené od dane. Tieto príjmy sú taktiež brané ako odpočítateľné položky. Pri právnických osobách môžu byť oslobodené od dane z príjmu len také príjmy, ktoré sú predmetom dane.

3. Príjmy oslobodené od dane:

- Daňovníci, (záujmové združenia právnických osôb, profesijné komory, občianske združenia vrátane odborových organizácií, politické strany a politické hnutia, štátom uznané cirkvi a náboženské spoločnosti, spoločenstvá vlastníkov bytov a nebytových priestorov, obce, vyššie územné celky, rozpočtové organizácie a príspevkové organizácie, štátne fondy, vysoké školy, Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, Sociálna poisťovňa, Kancelária Rady pre rozpočtovú zodpovednosť, Fond ochrany vkladov, Slovenská kancelária poisťovateľov, Slovenský pozemkový fond, Rozhlas a televízia Slovenska, Garančný fond investícií neinvestičné fondy, nadácie, neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby, organizácie, ktorých nezisková činnosť vyplýva z osobitného predpisu, na základe ktorého vznikli) ktorých príjmy plynúce z činnosti, na ktorej účel títo daňovníci vznikli alebo ktorá je ich základnou činnosťou vymedzenou osobitným predpisom okrem príjmov z činností, ktoré sú podnikaním a príjmov, z ktorých sa daň vyberá
- príjmy rozpočtových organizácií z prenájmu a z predaja majetku zahrnuté v rozpočte zriaďovateľa okrem príjmov, z ktorých sa daň vyberá podľa
- príjmy plynúce z predaja majetku zahrnutého do konkurznej podstaty
- príjmy obcí a vyšších územných celkov z prenájmu a predaja ich majetku
- príjmy z odpisu záväzkov na základe rozhodnutia Rady pre riešenie krízových situácií
- výnosy z kostolných zbierok, cirkevných úkonov a príspevky plynúce registrovaným cirkvám a náboženským spoločnostiam,
- členské príspevky podľa stanov, štatútu, zriaďovacích listín alebo zakladateľských listín prijaté záujmovými združeniami právnických osôb, profesijnými komorami, občianskymi združeniami vrátane odborových organizácií, politickými stranami a politickými hnutiami,
- úroky z preplatku na dani zapríčineného správcom dane

-
- úhrady za výkon správy bytov vo vlastníctve bytových družstiev spravovaných týmito bytovými družstvami a za výkon správy bytov spoločenstvami vlastníkov bytov
 - úroky z účtov vyplácané Štátnej pokladnici, príjmy z finančných operácií vykonávané Agentúrou pre riadenie dlhu a likvidity podľa osobitného predpisu
 - úroky a iné výnosy z poskytnutých úverov a pôžičiek, výnosy z majetku v podielovom fonde, príjmy z podielových listov dosiahnutých z ich vyplatenia (vrátenia), dlhopisov, vkladových certifikátov, depozitných certifikátov, pokladničných poukážok vkladových listov a iných cenných papierov a vkladov
 - finančné prostriedky plynúce z grantov poskytovaných na základe medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná
 - príjmy za použitie alebo za poskytnutie práva na použitie priemyselného, obchodného alebo vedeckého zariadenia
 - výnosy z verejného zdravotného poistenia

4. Daňová strata

Daňovú stratu možno odpočítavať od hospodárskeho výsledku, ktorý nasledoval po zdaňovacom období kedy strata vznikla [9]. V období rokov 2010 až 2013 sa mohla daňová strata odpočítavať v ľubovoľnej výške počas siedmich rokov. Od 1.1.2014 možno daňovú stratu umorovať rovnomerne najviac počas štyroch po sebe nasledujúcich zdaňovacích období. Ak by nastala situácia, že daňovú stratu nie je možné umoriť kvôli zápornému hospodárskemu výsledku alebo nízkemu hospodárskemu výsledku, ktorý nedosahuje výšku daňovej straty, tak tá časť daňovej straty zostane neumorená a nie je ju možné použiť v budúcnosti. Daňovú stratu je po novom možné umoriť tromi spôsobmi:

- počas štyroch po sebe nasledujúcich rokov rovnomerne po štvrtinách
- počas troch po sebe nasledujúcich rokov rovnomerne po tretinách
- počas dvoch po sebe nasledujúcich rokov rovnomerne po polovici

Neuplatnené daňové straty z rokov 2010 až 2013 sa musia umoriť počnúc rokom 2014 rovnomerne po štvrtinách.

1.2 Sadzba dane zo zisku

Po rozdelení Československa sa sadzba dane z právnických osôb (daň zo zisku) postupne vyvíjala. V roku 1993 začala na 45 % a skončila na terajších 22% [25]. Do roku 2003, teda pokým sa nezaviedla rovná daň, tak sa platila aj daň z dividend pre zdaňovanie podielov na zisku pre spoločníkov. Od roku 2004 sa daň z dividend zrušila, ale v roku 2013 sa zaviedli zdravotné odvody z dividend [33]. Podrobne ako sa vyvíjala daň zo zisku a z dividend môžeme vidieť v tabuľke 1 nižšie.

Tabuľka 1:

	1993	1994-1999	2000-2001	2002-2003	2004-2012	2013	2014
daň zo zisku	45%	40%	29%	25%	19%	23%	22%
daň z dividend	25%	15%			/	/	/

1.3 Daňová licencia pre právnické osoby

Od roku 2014 sa na Slovensku po vzore niektorých krajín EÚ zaviedli daňové licencie. Jedná sa o minimálnu daň, ktorú budú musieť spoločnosti zaplatiť, aj keď zakončia rok v strate. Vláda Slovenskej republiky zaviedla túto daň, aby bojovala proti firmám, ktoré sa vyhýbajú plateniu dane z príjmov. Tieto firmy sa každoročne snažili, aby ich hospodárske výsledky boli buď záporné alebo veľmi blízke nule. Daňová licencia má tri hranice:

- a) 480 Eur zaplatia spoločnosti, ktoré nie sú platiteľom dane z pridanej hodnoty a s ročným obratom menším ako 500 000 Eur
- b) 960 Eur zaplatia spoločnosti, ktoré sú platiteľom dane z pridanej hodnoty a ich ročný obrat je menší ako 500 000 Eur
- c) 2 880 Eur zaplatia spoločnosti, ak v zdaňovacom období ich tržby presiahli 500 000 Eur bez ohľadu na to či sú platcami dane z pridanej hodnoty alebo nie

Zamestnávateľ, ktorého počet zamestnancov so zdravotným postihnutím za zdaňovacie obdobie je priemerne 20 % z celkového priemerného počtu zamestnancov vo fyzických osobách má zníženú daňovú licenciu na polovicu. Od daňovej licencie sú oslobodené spoločnosti, ktoré sú vo svojom prvom roku podnikania, teda novozaložené spoločnosti.

Taktiež oslobodené sú spoločnosti, ktoré prevádzkujú chránené dielne alebo chránené pracoviská (zamestnávajú zdravotne postihnutých občanov, v počte aspoň 50 % zo všetkých zamestnancov) [32].

Podobne systém minimálnej dane funguje aj v Rakúsku. Pre založenie spoločnosti s ručením obmedzeným je potreba základné imanie 35 000 EUR, pričom pri registrácii je potreba 50 % tejto sumy mať v hotovosti alebo vydokladovať potvrdením z banky, čo predstavuje 17 500 EUR. Takáto spoločnosť platí minimálnu daň štvrťročne po 437,5 EUR, čo dá na konci roka 1 750 EUR (5 % minimálneho základného imania). Prvé 4 kvartály je minimálna daň znížená na 273 EUR. Pre start-upy je zavedená výnimka po dobu 10 rokov vo forme zníženého minimálneho základného imania na 10 000 EUR (5 000 EUR v hotovosti alebo v banke) [8]. Akciové spoločnosti majú vyššiu minimálnu, ktorá predstavuje 3 500 EUR ročne. Systém minimálnych dani funguje vo viacerých krajinách ako napríklad Francúzsku, Taliansku, Luxembursku, Maďarsku, Cypre, ale najviac podobný systém majú v Rakúsku [6].

1.4 Splatná a odložená daň

Medzinárodný daňový štandard IAS 12 Dane z príjmov (Income Taxes) upravuje oblasť účtovania splatných a odložených daní a stanovuje postup účtovania daní z príjmu. Určuje pravidlá ako majú byť účtované rôzne uskutočnené transakcie a udalosti v bežnom a budúcom období. Daňovo uznateľný náklad musí byť správne začlenený podľa toho či ide o bezprostredne splatnú povinnosť, záväzok alebo pohľadávku. Podľa toho sa potom určí či ide o splatnú alebo odloženú daň [21].

A. Splatná daň

Splatná daň je definovaná ako záväzok alebo pohľadávka, ktorá vznikla zo zdaniteľného zisku alebo daňovej straty za účtovné obdobie. Splatná daň za bežné účtovné obdobie sa určí zo zdaniteľného zisku alebo daňovej straty, ktoré predstavujú zisk alebo stratu za dané obdobie. Daňový náklad (výnos) je súčet splatnej a odloženej dane. Daňový náklad, ktorý vznikol zo splatnej dane je účtovaný ako náklad bežného obdobia a súčasne je záväzkom voči daňovému úradu. To znamená, že spoločnosti odvádzajú daňovému úradu sumu, ktorá je v súvahe ziskov a strát vedená v riadku Daň z príjmov z bežnej činnosti – splatná (49. riadok). Splatnú daň tvoria pripočítateľné a odpočítateľné položky uvedené vyššie a tak isto daňová strata. Daňová strata ponízuje

základ dane, čiže má funkciu odpočítateľnej položky, rovnako ako by boli príjmy oslobodené od dane. Na rozdiel od odloženej dane, splatná daň podlieha daňovým zákonom a má vplyv na odvedenú daň zo zisku.

B. Odložená daň

Odloženú daň majú povinnosť účtovať tie účtovné jednotky, ktoré sú povinné zo zákona si nechať overiť účtovnú závierku audítorom. Odložené daňové pohľadávky sú definované ako sumy daní z príjmov, ktoré sa v budúcnosti opätovne použijú a znížia daňové platby. Odložené dane vznikajú z odpočítateľných dočasných rozdielov, nevyužitých daňových strát z minulých období, nevyužitých daňových úľav z minulých období. Pre vykázanie odloženej dane je možné použiť rôzne metódy ako napríklad metódu časového rozlíšenia, výsledkovo-závazkovú metódu, ale v súčasnosti sa využíva súvahovo-závazková metóda. Táto metóda zdôrazňuje súvahové zobrazenie daňových dopadov, t.j. pohľadávok a záväzkov. Pre súvahovo-závazkovú metódu platí vzorec 1:

$$\text{Odložená daň} = \text{dočasný rozdiel} * \text{sadzba dane} \quad (1)$$

Uplatnenie pohľadávky alebo záväzku nastane v budúcnosti, preto sadzba dane musí určená podľa obdobia na kedy je pohľadávka alebo záväzok odložený.

Odložená daňová pohľadávka vznikne, ak daňový základ majetku je vyšší ako účtovná hodnota majetku, čo znamená, že daňový odpis je nižší ako účtovný odpis. V praxi to znamená, že ak spoločnosť dosiahne zdaniteľný zisk, tak si môže tieto pohľadávky odpísať a tým ponížiť svoju daňové povinnosti voči štátu.

Odložený daňový záväzok vznikne, ak účtovná hodnota majetku je vyššia ako daňový základ majetku, čo znamená, že daňový odpis je vyšší ako účtovný odpis. V praxi to znamená, že spoločnosť si týmito záväzkami zvýši svoju daňovú povinnosť voči štátu [21][5].

Odložená daň sa účtuje preto, lebo daňové a účtovné pravidlá sú rozdielne a uplatňujú sa pri položkách, ktoré majú rozdielne daňové a účtovné odpisy, kvôli zabráneniu predčasnému rozdeleniu ziskov. Všetky položky majú určenú daňovú a účtovnú hodnotu a ich rozdiel sa vynásobí sadzbou dane, ktorá bude platná v období na ktoré sa je odložená. Napríklad pri nákupe zariadenia za 4 000 Eur sa spoločnosť rozhodne účtovne odpisovať zariadenie rovnomerne počas štyroch rokov, ale daňovo ho bude odpisovať len dva roky. Zariadenie sa dostane do prevádzky 1.7. 2012 a účtovne bude

odpisovať 1 000 Eur ročne, ale daňovo 2 000 Eur. Prvý rok vznikne rozdiel medzi účtovnou a daňovou hodnotou $3\,500 - 3\,000 = 500$ Eur (do prevádzky sa dostalo až v polke roka 2012, čiže odpísať sa dá len polovica), ktorý pre násobíme 23 % sadzbou dane a dostaneme odloženú daň v hodnote 115 Eur. Ďalšie dva roky odložená daň bude znova 330 Eur, potom 110 Eur a posledný rok bude 0 Eur, tieto roky na ktoré sa bude daň odkladať, bude už platiť 22 % sadzba dane. Treba dávať pozor na sadzbu dane, ktorá môže byť ďalšie roky odlišná. Máme odloženú daň, ale to nie je ešte výsledok, lebo dôležité je čo sa nakoniec zaúčtuje. Prvý rok sa zaúčtuje 115 Eur, ale druhý rok to bude $330 - 115 = 0$ Eur, tretí $330 - 330 = 0$ Eur, štvrtý $110 - 330 = -220$ Eur a piaty $0 - 110 = -110$ Eur. Ich súčet by mal dať nulu ($115 + 215 + 0 - 220 - 110 = 0$) [5]. V tabuľke 2 je vidieť celý proces.

Tabuľka 2:

Rok	Daňový odpis		Účtovný odpis		ÚZC-DZC	Odložená daň (23-22 %)	Účtovaná odložená daň
	Odpis	Zostatková cena (DZC)	Odpis	Zostatková cena (ÚZC)			
2012	1000	3000	500	3500	500	115	115
2013	2000	1000	1000	2500	1500	330	215
2014	1000	0	1000	1500	1500	330	0
2015			1000	500	500	110	-220
2016			500	0	0	0	-110

Ministerstvo financií Slovenskej republiky zverejnilo za rok 2013 podľa dostupných údajov poradie spoločností podľa ich zaplatenej dani zo zisku (splatnej dani) zostupne. Na Slovensku iba 22 spoločností dosiahlo daň zo zisku vyššiu ako 10 mil. EUR. Najväčšie zastúpenie mali firmy pôsobiace vo finančnom sektore a utility (voda, el. energia, plyn). V tabuľke 3 nižšie je prehľad 10 najväčších platcov dani zo zisku [18]. Najväčším platcom dane v roku 2013 bola spoločnosť Eustream, ktorej hlavná činnosť spočíva v tranzite zemného plynu. Eustream zaplatil 97,698 mil. EUR na dani zo zisku a je dcérskou spoločnosťou SPP, ktorá je jej 100 % vlastníkom. Pre porovnanie v USA na dani zo zisku zaplatila najviac spoločnosť Exxon Mobil a to 31 miliárd dolárov (celosvetovo), čo je suma, ktorú naša vláda nevyzbierala od všetkých spoločností dokopy [34]. Druhým najväčším platcom dani bola automobilka KIA s výškou splatnej dane 83,452 mil. EUR, nasledovaná Slovak Telekomom s výškou splatnej dane 45,970

mil. EUR. Veľmi zaujímavou spoločnosťou je ESET, ktorá zaplatila 18. najvyššiu daň. Táto spoločnosť pôsobí v sektore IT, kde je známa svojimi antivírusovými programami nielen na Slovensku, ale na celom svete. ESET sa dokázal presadiť na tomto trhu a robí nám peknú reklamu vo svete a bolo by dobré podporovať a vytvárať vhodné podmienky práve takýmto spoločnostiam. Podobne ako ESET sa začína presadzovať aj spoločnosť Sygic, ktorá je známa GPS navigáciami pre smartphony a patrí medzi najst'ahovanejšie aplikácie. Tieto spoločnosti sú zaujímavé najmä tým, že pôsobia v odvetví IT, ktoré patrí medzi najrýchlejšie rastúce a prinášajú inovácie a nové produkty, kde je potrebná vysokokvalifikovaná pracovná sila a nie len lacná pracovná sila do výroby. Tieto spoločnosti už ukázali cestu, že sa dá presadiť aj celosvetovo, ale treba vytvoriť vhodné podmienky pre ich nasledovníkov a podporiť ich v ich úsilí, lebo hlavne vďaka takýmto spoločnostiam sa Slovensko bude môcť dostať medzi vyspelé krajiny a nie byť len známa svojou lacnou pracovnou silou.

Tabuľka 3:

Poradie	Spoločnosť	Výška splatnej dane za rok 2013
1.	Eustream, a.s.	97 698 000,00 €
2.	Kia Motors Slovakia s.r.o.	83 452 000,00 €
3.	Slovak Telekom, a.s.	45 970 000,00 €
4.	Orange Slovensko, a.s.	42 395 000,00 €
5.	SPP - distribúcia, a.s.	38 611 000,00 €
6.	Slovenská sporiteľňa, a.s.	35 080 000,00 €
7.	Tatra banka, a.s.	31 687 000,00 €
8.	Slovenská elektrizačná prenosová sústava, a.s.	30 547 654,00 €
9.	Nafta a.s.	29 940 000,00 €
10.	Continental Matador Rubber, s.r.o.	29 648 000,00 €

1.5 Územné vs. celosvetové zdanenie

1.5.1. Územné zdanenie

Územný systém zdanenia má väčšina krajín vo svete. Jedná sa o systém zdanenia pri ktorom sa spoločnostiam dania príjmy iba v krajinách v ktorých tieto príjmy dosiahli. Napríklad, ak spoločnosť so sídlom na Slovensku pôsobila aj v zahraničí a mala tam nejaké príjmy a teraz si chce svoj zisk z tejto krajiny previesť na Slovensko, tak si ho

môže previesť bez nejakého dodatočného zdanenia. Daň zaplatí iba v krajine odkiaľ príjmy pochádzajú, podľa daňových zákonov danej krajiny.

1.5.2. Celosvetové zdanenie

Niektoré krajiny ako napríklad USA majú celosvetový systém zdanenia. To znamená, že spoločnosti so sídlom v USA musia zaplatiť daň zo všetkých svojich príjmov bez ohľadu na to či boli zarobené na území USA alebo niekde v zahraničí. Spoločnosti musia zaplatiť túto daň vtedy, keď sa rozhodnú svoje zahraničné zisky previesť naspäť do USA. Toto pravidlo sa nedá obísť ani vtedy ak spoločnosti počkajú niekoľko rokov, platné je vždy pri presune ziskov do USA bez ohľadu na to z akého roku pochádzajú. Funguje to nasledovne, spoločnosť presunie svoje zisky do USA, z týchto ziskov už zaplatila daň v zahraničí povedzme 20 %, zisk spoločnosti pred zdanením bol 1 mil. dolárov a pri 20 % sadzbe dani zaplatili 200 tis. dolárov v zahraničí, ale v USA by zaplatili 350 tis. dolárov pri sadzbe dane 35 %, takže v USA musí spoločnosť doplatiť rozdiel, čo predstavuje 150 tis. dolárov.

$$\text{Výška dane} = \text{profit v zahraničí} * (\text{sadzba dane v USA (35 \%)} - \text{sadzba dane v zahraničí})$$

(2)

Iba 8 krajín OECD má celosvetový systém zdanenia a USA je jedinou krajinou G7. Tento systém zdanenia má svoje výhody a nevýhody, ale veľkou nevýhodou pre USA je, že majú jednu z najvyšších sadzieb dane zo zisku na svete a USA patrí medzi to málo krajín, ktoré majú celosvetový systém zdanenia. To znamená, že až na pár výnimiek by vždy museli spoločnosti doplácať USA na dani zo zisku, ak by chceli presunúť svoje zisky. Americké korporácie držia svoje zisky v zahraničí, väčšinou v daňových rajoch. Podľa štúdií, spoločnosti držia v zahraničí 1,7 bilióna dolárov na účtoch a pri súčasnom systéme zdanenia nemajú záujem presunúť ich do USA. Pri profíte 100 dolárov a 20 % sadzbe dane im zostane v zahraničí 80 dolárov, ale v USA len 65. Ak investujú týchto 80 dolárov napríklad do dlhopisov, tak z toho profitujú viacej ako keby mali 65 dolárov k dispozícii v USA a použili by ich tam na investície alebo dlhopisy. Spoločnosti môžu využívať tieto zisky na investície v zahraničí a USA tým prichádza o veľké peniaze. Pre spoločnosti existuje aj legálna cesta ako presúvať

svoje zisky zo zahraničia naspäť do USA bez dodatočného zdanenia. Princíp je jednoduchý, matka spoločnosti v USA požičia svojej dcére v zahraničí peniaze na investovanie a tá ich vráti aj s úrokmi. Tieto úroky môžu predstavovať zisky, ktoré majú spoločnosti uložené v zahraničí a keďže nepodliehajú zdaneniu, tak ich matka spoločnosti v USA dostane v plnej výške. V USA sa vedú veľké debaty na túto tému a tlačí sa na vládu, aby zrušila celosvetový systém zdanenia, ale tá sa nechce vzdať potenciálnych príjmov do štátneho rozpočtu, ale je dosť možné, že pod tlakom ustúpi. Spoločnosti si už najali aj lobistov, vďaka ktorým by chceli dosiahnuť úspech a mohli svoje zisky presunúť bez zdanenia do USA [19][23].

1.6 Optimalizovanie daní

Vo svete je veľa krajín známych ako daňové raje. Medzi najznámejšie patria Luxembursko, Holandsko, Monako, Švajčiarsko, Cyprus, Lichtenštajnsko, Britské Panenské ostrovy, Panama, Belize, Singapur, Bahamy, Kajmanské ostrovy, Bermudy, San Maríno, Barbados. Podľa istej štúdie sa nachádza v daňových rajoch až 21 biliónov dolárov. Jedným z najviac obľúbených miest sú Kajmanské ostrovy, kde sa nachádza až 85 tisíc registrovaných spoločností, čo je viac ako počet obyvateľov [1]. Daňové raje sú veľmi obľúbeným miestom hlavne pre bohatých ľudí, veľké firmy a taktiež pre tých ktorí zarobili svoje peniaze protizákonne. Daňové náklady v týchto krajinách sú veľmi malé alebo žiadne a existuje tam bankové tajomstvo, ktoré zaručí anonymitu, tieto 2 veci sú asi najdôležitejšie pre tých, ktorí sa rozhodnú pre tieto krajiny. Dôležité je taktiež fungujúce súdnictvo a tým pádom ľahká vymožitelnosť práva. Dobrým príkladom v poslednej dobe bolo Švajčiarsko a kauza týkajúca sa banky HSBC, kde boli vedené účty z celého sveta, kde boli uložené obrovské sumy peňazí a bolo jedno či pochádzali z trestnej činnosti alebo nie. Bankári zabezpečili, že vypátranie majiteľov účtov bolo nemožné a podarilo sa to len nedávno vďaka úniku informácií od bývalého zamestnanca. Možnosti ako využívať tieto krajiny je viac, napríklad určite sa využívajú aj pri verejných obstarávaníach, tendroch, ktoré sú nám Slovákom tak veľmi známe. Vypíše sa tender na výstavbu napríklad diaľnice, ktorý vyhrá spoločnosť s majiteľmi v daňových rajoch, kde nikto nevie kto vlastní túto firmu vďaka anonymite a medzi týmito majiteľmi môžu byť pokojne aj politici a rôzni mecenáši politických strán. Taktiež politici môžu mať účty v daňových rajoch, kde dostávajú peniaze za takto dohodené obchody.

Optimalizovať dane sa dá aj legálnou cestou cez tieto krajiny. Napríklad Volkswagen optimalizuje (kráti) svoje dane spôsobom, že akcionár Volkswagenu má sídlo v daňovom raji, kde presúva svoj profit za cieľom nižšieho zdanenia [14]. Akcionárom Volkswagenu bola do roku 2013 Volkswagen International Finance so sídlom v Holandsku (Amsterdam), spoločnosť ktorá je dcérou nemeckého Volkswagenu. Od roku akcionárom slovenského Volkswagenu bude Volkswagen Finance Luxemburg so sídlom v hlavnom meste Luxemburska. Kde mimochodom má sídlo ďalších cca 400 slovenských spoločností a množstvo zahraničných firiem ako sú Procter & Gamble, Amazon, Pepsi atď. Dôvod prečo si spoločnosti vyberajú Luxembursko je jednoduchý, vláda sa snaží byť ústretová zahraničným firmám a uzatvára s veľkými korporáciami tajné dohody o zdanení, čo sa nepáči EÚ, pretože tá sa snaží skôr o harmonizáciu daní a nie o rôzne tajné dohody medzi vládami a spoločnosťami a tým pádom výpadky v príjmoch z dani zo zisku. Luxembursko na tom zatiaľ profituje a obhajuje svoje kroky tým, že takéto zmluvy s korporáciami sú tradíciou tejto krajiny. Výhodou Luxemburgu je taktiež stabilný právny systém a tým pádom ľahká vymožitelnosť práva. Presúvanie ziskov do Luxemburgu alebo iných daňových rajov môže fungovať nasledovne. V prípade Volkswagenu je to tak, že akcionári poskytnú peniaze (pôžičku) svojej dcérskej spoločnosti, ktorá ich použije na výstavbu, rozvoj, prevádzku a pod. Dcérska spoločnosť potom spláca tieto pôžičky, ktoré ale obsahujú aj určitý úrok ktorým si môže dcérska spoločnosť znížiť základ dane a tým pádom aj daň zo zisku. Stačí, aby úroky boli vyššie a tým pádom aj základ dane bude nižší. V roku 2013 si slovenský Volkswagen požičal 25 mld. EUR a na úrokoch zaplatil 844 mil. EUR, čo je dosť vysoká čiastka, ktorá určite významne ovplyvní základ dane. Daňový úrad následne posudzuje či daný úrok je primeraný (t.j. trhový), v tomto prípade sa jednalo o 3,4 %. Daňové raje a pôžičky cez dcérske spoločnosti nepatria medzi jediné formy vyhýbania sa plateniu daní. Vo svete a taktiež na Slovensku sa používa mnoho ďalších spôsobov, medzi ktoré patria:

- **Schránkové spoločnosti:** Spoločnosť, ktorá existuje len na papieri a cez ktorú sa posielajú peniaze za účelom vyhnúť sa plateniu dane. Tieto spoločnosti produkujú veľmi málo produktov a služieb alebo žiadne. Cez schránkové spoločnosti sa robia nákupy a predaje a vlastníci nemusia informovať o medzinárodných operáciách vykonaných cez schránky.

-
- **Kmeňové akcie:** Pri kmeňových akciách existuje tak isto cesta pre daňové úniky. Je to dohoda, kde je potrebné mať dve strany, aby si mohli zameniť zisky a straty pri súbore aktív. Táto dohoda umožňuje vyhnúť sa transakčným nákladom a miestnym daniam.
 - **Vyhnutie sa dani z kapitálových výnosov:** Spôsob ako sa vyhnúť daniam z kapitálových výnosov je požičaním si z investičnej banky s akciami ako zábezpeku, ktorá ponechá cenu s fixnou sadzbou.
 - **Schránkové zverenecké fondy:** Táto forma umožňuje platiť len 1 % daň z príjmu za rok. Predplatitelia tohto daňového plánu platia ich peniaze do fondu, ktorý ich akceptuje ako pôžičku. Fond potom poskytne svojim členom lacnú pôžičku, ktorú poberateľ „zabudne“ splatiť.
 - **Platby v naturáliách:** Poberanie platu v cenných obchodovateľných komoditách ako zlato, hodváb alebo iný spotrebný tovar.
 - **Real estate výpožičky:** Hypotéka na aktuálne nehnuteľnosti. Peniaze nemôžu byť zdanené. Lebo tie nie sú brané ako príjem, ale ako úver. [1]

1.7 Príklad fungovania pripočítateľných a odpočítateľných položiek

Na jednoduchom príklade teraz uvediem ako to funguje s pripočítateľnými a odpočítateľnými položkami. Ak si zoberieme súvahu ziskov a strát nejakej spoločnosti tak na 47. riadku je Výsledok hospodárenia z bežnej činnosti pred zdanením. Tento riadok nám v podstate tvorí výsledok, ak odpočítame od seba príjmy mínus výdavky. Na 47. riadku je Daň z príjmov z bežnej činnosti, ktorá je súčtom 49. a 50. riadku, ktoré obsahujú Daň z príjmov z bežnej činnosti - splatná a Daň z príjmov z bežnej činnosti - odložená.

Spoločnosť dosiahla Výsledok hospodárenia z bežnej činnosti pred zdanením 1 000 000 Eur. Mala by zaplatiť daň 220 000 Eur, ale pripočítateľné položky tvoria 50 000 Eur a odpočítateľné 10 000 Eur. Čiže z pripočítateľných položiek zaplatí daň 11 000 Eur a z odpočítateľných -2 200 Eur. Výsledná splatná daň tvorí súčet $220\,000 + 11\,000 - 2\,200 = 228\,800$ Eur. Ak spoločnosť nemala žiadnu odloženú daň, tak

výsledná Daň z príjmov z bežnej činnosti je 228 800 Eur. Táto spoločnosť nemusí zaplatiť daňovú licenciu, lebo jej daň z príjmu právnických osôb presiahla 2 880 Eur.

Ďalej máme spoločnosť, ktorej celkový obrat za zdaňovacie obdobie bol 50 000 Eur. Spoločnosť nie je platcom dane z pridanej hodnoty. Jej Výsledok hospodárenia z bežnej činnosti pred zdanením dosiahol 1 500 Eur. Spoločnosť nemala žiadne pripočítateľné ani odpočítateľné položky. Teda jej výsledok hospodárenia pred zdanením bol aj základom dane, teda po prenasobení sadzbou dane, spoločnosti vyšla daň z príjmu vo výške 330 Eur. V skutočnosti, ale spoločnosť po zavedení daňových licencií musí zaplatiť 480 Eur. Teda spoločnosť zaplatila v podstate 32 % daň z príjmu ($480/1500=0,32$).

Spoločnosti na Slovensku, ale aj na celom svete sa snažia optimalizovať a všemožne sa vyhýbajú plateniu daní. V minulosti bol väčší priestor na manipulovanie s hospodárskym výsledkom pred zdanením, lebo spoločnosti si počkali na koniec zdaňovacieho obdobia a podľa hospodárskeho výsledku sa rozhodli, či si nakúpia nové autá a pod. Umožňovali im to odpisy, keď nezáležalo na tom kedy v ktorom mesiaci bolo napríklad auto zakúpené, ale rozhodujúci bol rok uvedenia do činnosti. Teraz to už nie je možné, lebo ak si napríklad manažment nakúpi autá v decembri, tak si v tom roku môže odpísať len 1/12 ročného odpisu auta. Spoločnosti, aby počas celého roka mali prehľad o ich hospodárskych výsledkoch, tak zaviedli mesačné, štvrťročné, polročné uzávierky, kde priebežne monitorujú ako sa spoločnosti darí a vedeli na priaznivý alebo nepriaznivý vývoj zareagovať už počas roka v predstihu. Stále, ale zostali nejaké možnosti ako si aj v decembri okamžite ponížiť daňový základ a to napríklad odmenami pre zamestnancov alebo nákupom reklamy. Treba, ale rozlíšiť medzi reklamami, lebo napríklad taká reklama v televízii sa dáva do nákladov podľa toho, kedy bude odvysielaná. Okamžite daňovo uznaná je napríklad reklama na reklamných paneloch.

1.8 Sociálne a zdravotné odvody

Spoločnosti okrem daní platia aj sociálne a zdravotné odvody za svojich zamestnancov. Cenu práce zamestnancov netvorí len hrubá mzda, ale aj odvody, ktoré sa platia nad rámec hrubej mzdy. Tým pádom sa celková cena práce za každého zamestnanca zvyšuje. Čím sú vo firme vyššie platy, tak tým sú aj vyššie odvody. Minimálna hranica vymeriavacieho základu pre zamestnancov a zamestnávateľov z ktorej sa potom

vypočítavajú odvody neexistuje, ale maximálna áno. Maximálny vymeriavací základ v roku 2013 činil 3930 Eur na mesiac. Ako môžeme vidieť v tabuľke 4, tak do zdravotnej a sociálnej poisťovne sú určené rôzne percentuálne hranice odvodov. Do sociálnej poisťovne sa odvádza viacero druhov poistení, do zdravotnej len jedno.

Tabuľka 4:

2013	Poistenie	Maximálny vymeriavací základ	Zamestnanec	Maximálna suma poistného zamestnanec	Zamestnávateľ	Maximálna suma poistného zamestnávateľ
Sociálna poisťovňa	Starobné	3930 Eur	4%	157,20	14%	550,02
	Invalidné	3930 Eur	3%	117,90	3%	117,90
	Rezervný fond solidarity	3930 Eur	/		4,75%	186,67
	Nemoceenské	3930 Eur	1,4%	55,02	1,4%	55,02
	Úrazové	/	/		0,8%	?
	V nezamestnanosti	3930 Eur	1%	39,30	1%	39,30
	Garančné	3930 Eur	/		0,25%	9,82
	Spolu	3930 Eur	9,4%	369,42	25,2%	958,91*
Zdravotná poisťovňa	Odvody do ZP	3930 Eur	4%	157,20	10%	393,00
Spolu	SP+ZP	3930 Eur	13,4%	526,62	35,2%	1351,91*

*Vymeriavací základ pre úrazové poistenie nie je ohraničený, preto treba k celkovej sume poistného pripočítať poistné za úrazové poistenie.

Maximálna výška poistného pre firmu za vysoko zarábajúceho zamestnanca je 958,91* Eur na sociálnom poistení a 393 Eur na zdravotnom poistení, čo spolu činí 1 351,91* Eur [15][16][24]. Vo vyspelých krajinách je iný trend pri sociálnych a zdravotných odvodoch. Ako môžeme vidieť v tabuľke 5, tak Slovensko má z vybraných krajín najvyššie odvodové zaťaženie pre zamestnávateľov, v prípade Nemecka je vyššie až o 15,62 %, v prípade Poľska o 14,72 % a v prípade Rakúska 13,37 %. Česká republika má podobné odvodové zaťaženie ako Slovensko, kde rozdiel je iba 1,2 %. Najnižšie

odvodové zaťaženie pre zamestnávateľov má Dánsko, ale tu je to spôsobené hlavne vysokými daňami, preto si môžu dovoliť mať nižšie odvody, ktoré pri ich mzdách nie sú koniec koncov až také nízke.

Tabuľka 5:

2013	Slovensko	Česká republika	Nemecko	Rakúsko	Dánsko	Poľsko
sociálne a zdravotné poistenie - zamestnávateľ	35,20%	34,00%	19,58%	21,83%	8,00%	20,48%
sociálne a zdravotné poistenie - zamestnanec	13,40%	11,00%	20,82%	18,07%	8,00%	13,71%
Spolu	48,60%	45,00%	40,40%	39,90%	16,00%	34,19%

Ak sa pozrieme na sociálne a zdravotné odvody pre zamestnancov, tak tu je vidieť rozdielny trend oproti Nemecku, Rakúsku a Dánsku. Tieto krajiny majú rozdelené odvodové zaťaženie takmer rovnako 1 ku 1 medzi zamestnávateľov a zamestnancov. V Poľsku je ten rozdiel už väčší a to 3 ku 2. Najväčší rozdiel je na Slovensku a v Českej republike, kde rozdiely sú cca 7,5 ku 2,5 medzi odvodmi pre zamestnávateľov a zamestnancov. Odvodové zaťaženie pre zamestnancov je najvyššie z vybraných krajín v Nemecku a to o 7,42 % oproti Slovensku, ďalej v Rakúsku o 4,67 %, v Poľsku o 0,31 %. Česká republika má o 2,4 % nižšie odvodové zaťaženie ako Slovensko a Dánsko o 5,4 %. Celkovo, ak zrátame odvody pre zamestnancov aj zamestnávateľov, tak Slovensko má najvyššie a to 48,6 %, Česká republika o niečo nižšie a to 45 %, nasleduje Nemecko s 40,4 %, Rakúsko s 39,9 %, Poľsko s 34,19 % a Dánsko s 16 % [15][16]. Ak si zoberieme platy na Slovensku a napríklad v Nemecku, tak síce odvodové zaťaženie máme vyššie, ale platy niekoľko násobne menšie, to znamená, že príjmy za každého priemerne zarábajúceho Nemca sú vyššie ako priemerne zarábajúceho Slováka. Podobne by to bolo v prípade Rakúska. Do budúcnosti by sa teda mali odvody pre zamestnancov a zamestnávateľov čo najviac približovať, najlepšie ak by sa pre zamestnávateľov znižovali a pre zamestnancov mierne zvýšili, ale celkovo v súčte by mali klesnúť, ale dosiahnuteľné to bude len v prípade rastu platov. Mohlo by to

pomôcť znížiť nezamestnanosť a znížiť počet samostatne zárobkovo činných osôb, vďaka čomu by sa stali plnohodnotnými zamestnancami spoločností a získali by tým vyššiu istotu práce. Mohlo by to pritiahnúť aj veľké zahraničné investície, lebo pre spoločnosti s veľkým počtom zamestnancov, by to bola veľká úspora nákladov. Slovenská republika by sa mala skôr zamerať na samostatne zárobkovo činné osoby (niektorí zmenili svoj status na s.r.o.), ktoré vo veľa prípadoch platia minimálne odvody, vďaka čomu vzniká viacero problémov. Štát potom chýbajúce odvody sa snaží získať od plnohodnotných zamestnancov spoločností (ktorí sú v menšine), čo je neudržateľné, najmä ak zoberieme do úvahy fakt, že populácia starne. Ďalší problém, ktorý vzniká je, že tieto samostatne zárobkovo činné osoby pri odchode do dôchodku zistia, že ich dôchodok bude predstavovať 200 Eur. Niektorí boli kreatívni a cielene platili nízke odvody, pracovali načierno, oficiálne si nechali vyplatiť minimálnu mzdu a zvyšok dostávali na ruku, čo sa neskôr prejavilo pri odchode do dôchodku. Taktika vyplácania minimálnej mzdy spolu s vyplácaním zvyšku na ruku sa uplatňuje najmä pri práci v gastronómii, kde zamestnanci buď budú súhlasiť s takýmto postupom alebo vedľa, že ak nie tak určite sa nájde niekto ďalší kto bude. Je to niečo čo by nemalo v modernej spoločnosti fungovať. Zatiaľ každá vláda sa venuje tejto problematike len okrajovo, nakoľko pri razantnom riešení sa boja, že by si odohnali voličov, preto sa riešenie stále odsúva až bude neskoro. Dokonca sa už uvažovalo o minimálnom dôchodku, čo by bola voči občanom, ktorí platili celý život plné odvody veľká nespravodlivosť, najmä ak sa zoberú do úvahy špekulanti, ktorí cielene platili nízke odvody svojou kreativitou. Otázka odvodov je jedným z veľkého množstva problémov, ktoré mali byť už dávno vyriešené, lebo ako sa hovorí, už včera bolo neskoro. Odsúvanie a neriešenie takýchto tém a problémov, ktoré môžu v budúcnosti vybuchnúť, môže mať nepekné následky. Problémy treba riešiť pokiaľ sa ešte dajú vyriešiť bez ohľadu na to či to patrí medzi populárne kroky alebo nie, politika nie je reality show, politika by nemala byť len o popularite, ale o hľadaní riešenia problémov a robenia správnych rozhodnutiach.

2 Efektívna sadzba dane

Ako správne porovnať daňové zaťaženie vo svete patrí medzi jedny z najčastejších otázok pre svetových ekonómov. Porovnávať len sadzbu dane zo zisku medzi rôznymi krajinami by nebolo správne a už vôbec nie objektívne. Ak by to tak bolo, tak by sme mali v roku 2014 daňové zaťaženie 22 %, ale to nie je možné kvôli rôznym faktorom, ktoré vstupujú do základu dane. Napríklad veľmi populárne bolo lákať spoločnosti na daňové prázdniny a podporovať ich rôznymi stimulmi a spoločnosti to s radosťou prijali a mohli si ešte aj vybrať z rôznych ponúk. Alternatívou pre porovnávanie sadzby dane zo zisku je efektívna sadzba dane. Efektívna sadzba dane sa počíta podľa uvedeného vzorca 3, ktorý predstavuje pomer zaplatenej dane a výsledku hospodárenia pred zdanením [7]. Dáva nám reálny percentuálny údaj o tom koľko spoločnosť zaplatila na daniach a zohľadňuje faktory, ktoré vstupujú do základu dane. Výhodou je taktiež to, že nám na výpočet postačia len údaje z účtovnej uzávierky, ktoré musia spoločnosti zverejňovať.

$$\tau = \frac{T}{GOP} * 100 \quad (3)$$

T – daň z príjmu (splatná daň z príjmu)

GOP – výsledok hospodárenia pred zdanením

τ – efektívna sadzba dane (v %)

2.1 Efektívna sadzba dane spoločností na Slovensku

Na Slovensku máme problém so spoločnosťami pri platení daní, takže vo veľa prípadoch ich efektívna sadzba dane bude veľmi malá. Platí to najmä pre spoločnosti s hospodárskymi výsledkami menšími ako 0. V tabuľkách nižšie si môžeme pozrieť ako sa vyvíjali zisky pred zdanením a dane zo zisku 10 najväčších spoločností na Slovensku podľa tržieb (v roku 2013) počas obdobia 2009 až 2013. Ak ich zisk pred zdanením alebo daň boli v mínuse, tak hodnota v tom období bola nahradená 0. V prvej tabuľke 6 máme zisk spoločností pred zdanením za dané obdobie a v druhej tabuľke 7 daň zo zisku za dané obdobie [12].

Tabuľka 6:

Zisk v tis. EUR	2009	2010	2011	2012	2013
Volkswagen Slovakia, a.s.	47 811	76 124	149 956	176 257	176 119
Slovnaft, a.s.	0	38 908	1 995	118 988	6 407
KIA Motors Slovakia s.r.o.	21 344	51 547	81 192	178 522	297 541
Samsung Electronics Slovakia s.r.o.	271 817	146 204	203 884	124 403	115 195
Slovenské elektrárne, a.s.	261 787	334 951	553 976	506 890	485 177
U. S. Steel Košice, s.r.o.	18 823	119 141	0	30 972	0
PCA Slovakia, s.r.o.	74 050	64 008	24 325	54 585	41 181
SPP, a.s.	643 370	465 734	685 000	397 036	296 546
Tesco Stores SR, a.s.	25 550	35 274	48 452	52 408	19 401
Dôvera zdravotná poisťovňa, a.s.	482 513	16 238	44 725	89 291	62 757
Spolu	1 847 065	1 348 129	1 793 505	1 729 352	1 500 324

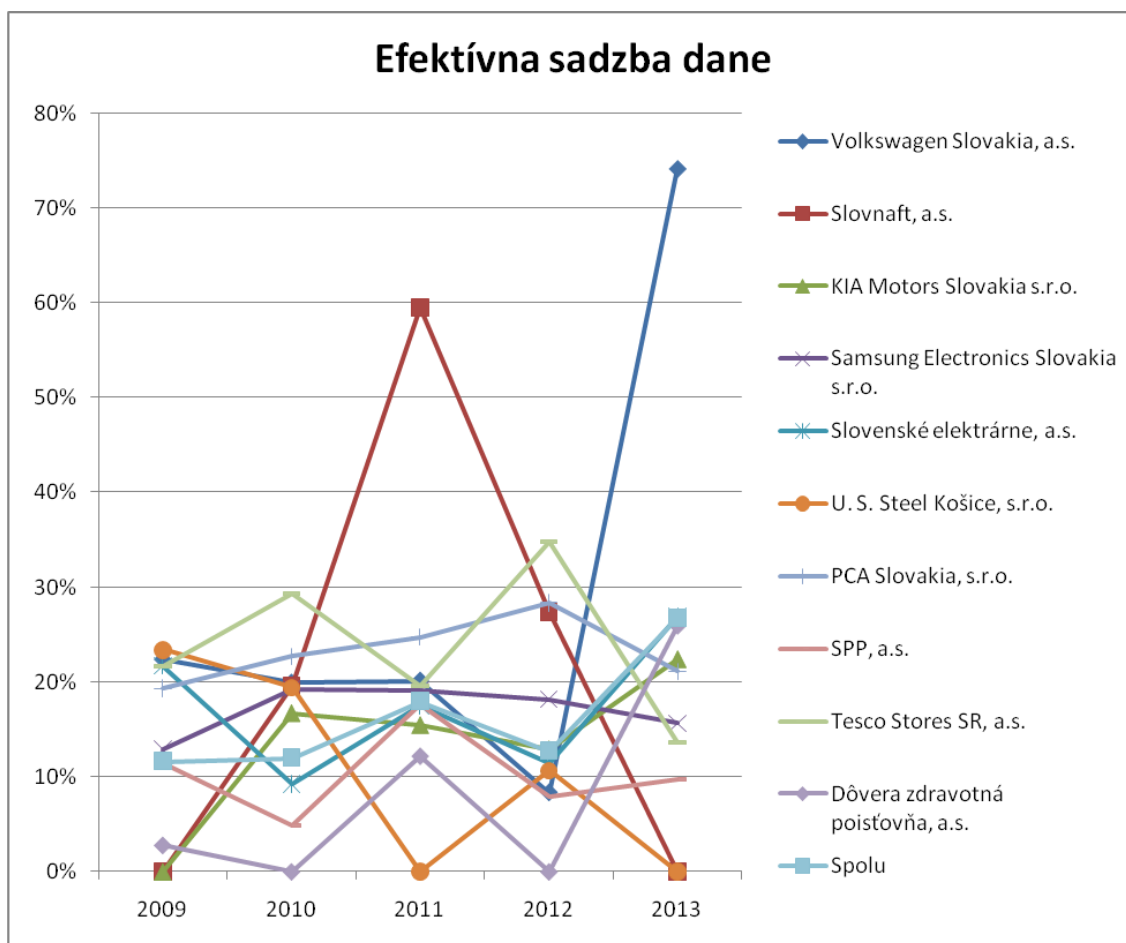
Zisk pred zdanením najväčšej slovenskej automobilky Volkswagenu každoročne stúpal, v roku 2009 začal na 48 mil. EUR a skončil v roku 2012 a 2013 na 176 mil. EUR. Ďalšie automobilka KIA, taktiež zaznamenala rast svojho zisku pred zdanením, keď začala na 21 mil. EUR v roku 2009 a najmä v roku 2012 zaznamenala veľký skok z 81 mil. EUR v roku 2011 na 179 mil. EUR a potom na 298 mil. EUR v roku 2013. Z ďalších spoločností ešte Slovenské elektrárne zaznamenali zaujímavý rast z 262 mil. EUR v roku 2009 na 554 mil. EUR v roku 2011. Rok 2013 zakončili v pluse 485 mil. EUR. Spoločnosti ako Slovnaft a U.S. Steel Košice majú veľké výkyvy, ktoré sú spôsobené pravdepodobne veľkými investíciami do výroby, dopytu po výrobkoch, cenách nerastných surovín a pod. SPP je spoločnosťou, ktorá zaznamenala najväčší prepád z 643 mil. EUR v roku 2009 na 297 mil. EUR. Samsung patrí taktiež medzi spoločnosti, ktoré sa prepadli a stali sa menej ziskovými ako boli na začiatku sledovaného obdobia, v roku 2009 mali zisk pred zdanením 272 mil. EUR a v roku 2013 už len 115 mil. EUR. Zdravotná poisťovňa Dôvera zaznamenala síce väčší prepád ako SPP, ale bol spôsobený pravdepodobne vďaka spájaniu s inou zdravotnou poisťovňou Apollo a následnými účtovnými operáciami, ktoré mali za cieľ vyhnúť sa zákazu zisku zdravotných poisťovní [29]. Najväčší zisk pred zdanením zo všetkých spoločností zaznamenalo SPP v roku 2011 a to 685 mil. EUR.

Tabuľka 7:

Daň zo zisku v tis. EUR	2009	2010	2011	2012	2013
Volkswagen Slovakia, a.s.	10 699	15 174	30 220	14 664	130 673
Slovnaft, a.s.	0	7 616	1 187	32 594	0
KIA Motors Slovakia s.r.o.	0	8 627	12 561	23 060	66 684
Samsung Electronics Slovakia s.r.o.	34 899	28 156	39 012	22 620	18 024
Slovenské elektrárne, a.s.	56 815	30 865	96 786	57 953	130 440
U. S. Steel Košice, s.r.o.	4 412	23 162	0	3 308	0
PCA Slovakia, s.r.o.	14 334	14 533	6 023	15 471	8 701
SPP, a.s.	74 000	22 743	121 000	31 711	28 961
Tesco Stores SR, a.s.	5 542	10 331	9 513	18 245	2 646
Dôvera zdravotná poisťovňa, a.s.	13 467	0	5 446	0	16 259
Spolu	214 168	161 207	321 748	219 626	402 388

Daň zo zisku sa pri týchto 10 spoločnostiach vyvíjala podobne ako ich zisk pred zdanením. Volkswagenu vzrástli dane z 11 mil. EUR na 131 mil., ale v skutočnosti to bolo z 3 mil. EUR na 18 mil. EUR, lebo v prvom prípade sa jedná o súčet splatnej a odloženej dane, ale v skutočnosti spoločnosti odvádzajú štátu len splatnú daň zo zisku, ktorá vo väčšine prípadov je nižšia (v prípade Volkswagenu výrazne nižšia), ale môže byť aj vyššia. V tabuľke máme ich súčet z toho dôvodu, lebo nemáme pri všetkých spoločnostiach kompletne dáta o splatnej a odloženej dani. KIA nezaplatila na dani zo zisku v roku 2009 nič, ale v roku 2013 jej to stúplo už na 67 mil. EUR, splatná daň bola 83 mil. EUR, čo znamená, že sa jedná o jeden z tých mála prípadov kedy splatná daň je vyššia ako súčet splatnej a odloženej dane. Daň zo zisku mala stúpajúcu tendenciu aj u Slovenských elektrární a to z 57 mil. EUR v 2009 na 130 mil. EUR (splatná daň 76 mil. EUR) v 2013. Spoločnosti ako Slovnaft, U.S. Steel Košice a Dôvera mali veľké výkyvy pri dani, dokonca v niektorých rokoch neplatili žiadnu daň zo zisku. SPP a Samsung boli v skupine spoločností, ktorým dane skôr klesali. V prípade SPP to bolo z 74 mil. EUR v 2009 na 29 mil. EUR (splatná daň 0 EUR) v 2013, výnimkou bol rok 2011 kedy vyskočila daň zo zisku ba 121 mil. EUR. Samsungu dane klesli z 35 mil. EUR v 2009 na 18 mil. EUR v 2013. Ako môžeme vidieť na grafe 1, tak efektívna sadzba dane pre spoločnosti sa pohybuje zväčša pod úrovňou 20 %.

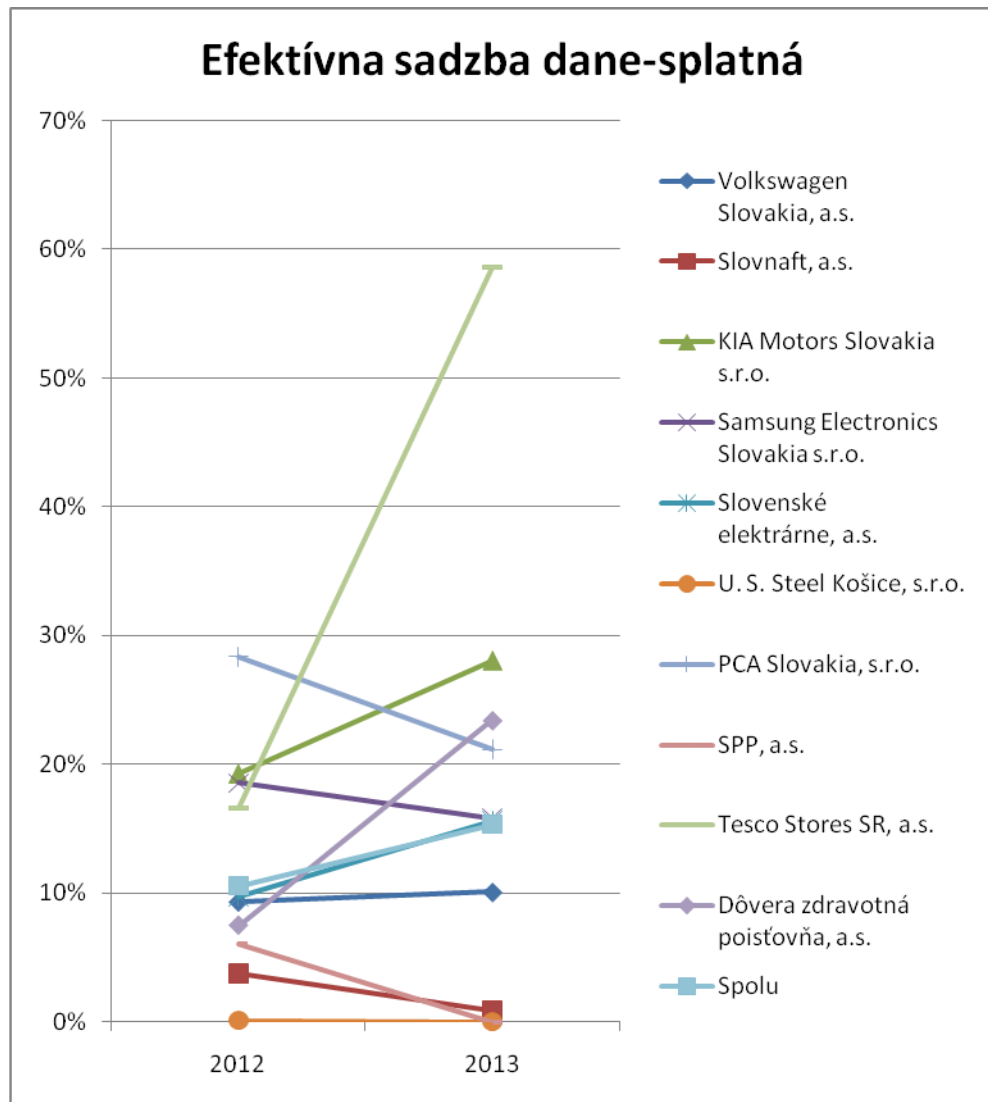
Graf 1:

Graf 1 obsahuje aj nejakých outlierov, ale tieto hodnoty sú zväčša nepresné, nakoľko nepoznáme presné hodnoty splatnej dane pre dané obdobie. Presné hodnoty splatnej dane sa nám podarilo získať len za obdobie 2012 až 2013 (s výnimkou PCA Slovakia, kde sme znova museli použiť staré dáta) a percentuálne vyjadrenie efektívnej sadzby dane môžeme vidieť nižšie na grafe 2. Na tomto grafe je už jasne vidieť, že väčšina spoločností sa nepribližuje ani zďaleka k 23 % alebo 19 % sadzbe dane. Sú tam určité výnimky, ktoré sú ale vo väčšine spôsobené účtovnými operáciami a budú určite kompenzované v ďalších rokoch alebo už sú vykompenzované v predchádzajúcich. Taký Volkswagen spadol pri porovnaní splatnej a celkovej dane zo zisku v roku 2013 pri efektívnej sadzbe dane zo 74 % na 10 %. Slovnaft si pohoršil v 2012 z 27 % na 4 %. Celkovo týchto 10 spoločností kleslo v roku 2012 z 13 % na 11 % a v roku 2013 z 27 % na 15 %, čo predstavuje už veľký rozdiel v príjmoch štátneho rozpočtu. Podobne keby

sa zameriame aj na zvyšné spoločnosti pôsobiace na Slovensku, tak výsledky by neboli o moc rozdielne.

Graf 2:

Existujú rôzne metódy pre výpočet efektívnej sadzby dane. Metóda použitá vyššie sa nazýva Micro backward-looking, ktorá pracuje s finančnými výkazmi firmy a teda dáva reálny prehľad. Menej presná metóda sa nazýva Macro backward-looking, ktorá pracuje s agregovanými dátami z ktorých potom spraví pomer zaplatených daní a výsledku hospodárenia pred zdanením, používa sa, ak chceme porovnávať štáty ako celok. Treťou metódou je Micro forward-looking, ktorá na rozdiel od predchádzajúcich dvoch metód predpovedá vývin, backward-looking metódy analyzovali minulosť. Táto metóda

sa zameriava na investície, použitie špecifických zdrojov financovania a z toho odvádza efektívnu sadzbu dane [7].

2.2 Efektívna sadzba dane podľa krajín

V každej krajine je neustále preberanou témou optimálna sadzba dane. Spoločnosti chcú mať čo najmenšie dane a čo najvyšší zisk. Na druhej strane vlády chcú mať čo najefektívnejšiu sadzbu dane a tým pádom aj vyzberať čo najväčšie dane. Zosúladiť obidve strany je veľmi ťažké, najmä keď spoločnosti majú možnosť presunúť svoje sídla do krajín s menším daňovým zaťažením, ale tým sa im môže veľa vecí skomplikovať a stúpnuť im môžu náklady na iné veci. Preto spoločnosti a aj krajiny hľadajú optimálnu hranicu sadzby dane, aby boli ich príjmy čo najefektívnejšie. Štáty sa preto pri určení optimálnej sadzby dane pozerajú aj či bude efektívnou sadzbou dane [22]. Väčšina krajín G7 (7 najvyspelejších krajín sveta: Nemecko, Taliansko, Japonsko, Francúzsko, USA, Veľká Británia, Kanada) má progresívnu sadzbu dane zo zisku, kde ich sadzba dane sa odvíja od ich zisku pred zdanením (okrem Nemecka a Talianska). Čím je profit väčší, tak tým je sadzba dane vyššia [28]. Ako môžeme vidieť v tabuľke 8, tak vysoká sadzba dane automaticky neznamená, že aj efektívna sadzba dane bude podobne vysoká. Každá krajina má svoje špecifiká, rozdielne zákony o dani zo zisku atď. a preto sa nemôžeme bez podrobnejšej analýzy automaticky napríklad povedať, že USA má väčšie daňové úniky ako Japonsko, lebo pri takmer rovnakej sadzbe dane je rozdiel v ich efektívnej sadzbe dane 11,1 %. Tabuľka 8 obsahuje dáta o efektívnej sadzbe dani v rozmedzí rokov 2006-2009. Boli použité údaje o 2 000 najväčších spoločnostiach na svete a rozdelené podľa krajín. Percentuálna sadzba efektívnej dane sa vypočítala ako podiel celkovej zaplatenej dani zo zisku a celkového zisku pred zdanením podľa sídiel spoločností v danej krajine. Spoločnosti s odhadnutými dátami alebo spoločnosti so zápornými a nulovými daňami boli z databázy vyškrtnuté. Vybrali sme si z nich pre nás najzaujímavejšie krajiny. Najviac sa efektívna sadzba dane priblížila sadzbe dani zo zisku v Japonsku a v Poľsku bola dokonca o 0,5 % vyššia. V Dánsku a v Českej republike rozdiel medzi efektívnou sadzbou dane a sadzbou dane zo zisku nebol taký výrazný, ale v krajinách, kde sadzba dane zo zisku bola nad 30 %, tak rozdiel dosahoval okolo 10 %. Sadzba dane v Japonsku a USA je takmer rovnaká, ale efektivita výberu dane je výrazne rozdielna a dosahuje až 11,1 % rozdiel, čo veľmi veľa. Rozdiel môže byť daný tým, že tieto krajiny budú mať rozdielne účtovné pravidlá,

ale aj taktiež dôvodom môže byť, že Japonci sú väčší lokál patrioti a dania svoje zisky v Japonsku a nie v daňových rajoch.

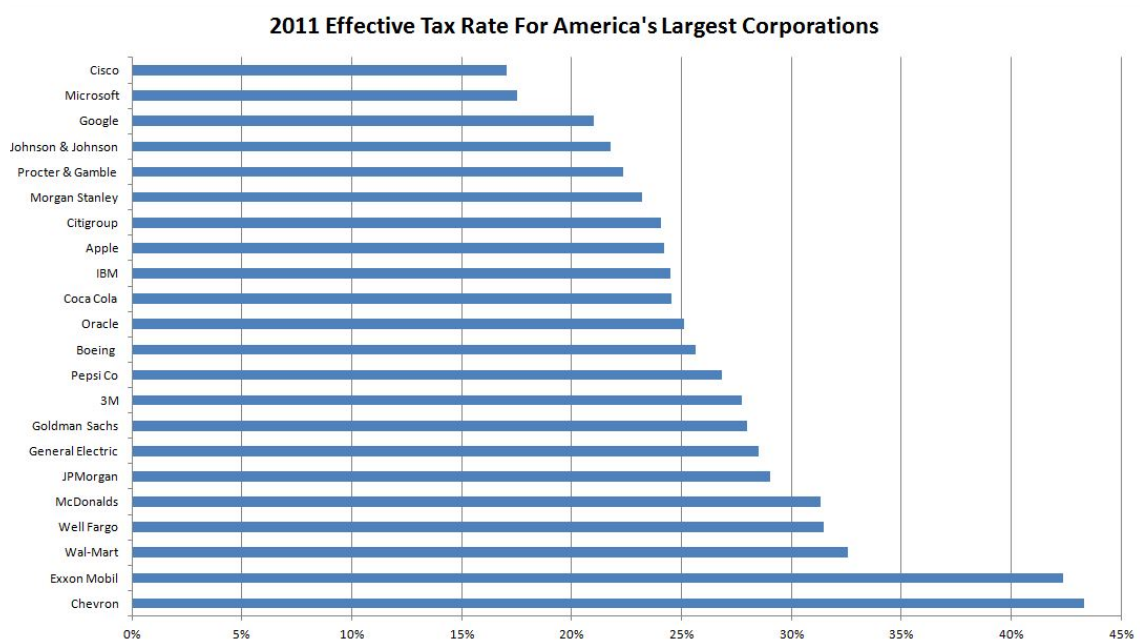
Tabuľka 8:

	2006-2009	
	Efektívna sadzba dane	sadzba dane
Japonsko	38,8	40,69
Nemecko	27,9	38,4-29,5
USA	27,7	40
Dánsko	24,9	28-25
UK	23,6	30-28
Francúzsko	23,1	33,3
Švédsko	22	28-26,3
Česká republika	20,4	24-20
Rakúsko	19,7	25
Poľsko	19,4	19

Existujú rôzne teórie, že čím sú vyššie dane tak tým sú spoločnosti ochotné menej investovať a zveľaďovať svoj majetok, lebo aj tak im väčšinu zhltnú dane. Ekonomovia sa potom hádajú, že tým sa znižuje korupcia vo svete, rozdelenie bohatstva je rovnomernejšie, ale na druhú stranu sa netvoria nové miesta v ekonomike. Vďaka daňovým rajom sa ale spoločnosti vedú vyhnúť vysokým daniam. Warren Buffett kritizuje nízku sadzbu dane pre bohatých, raz povedal, že pracoval 60 rokov s investormi a nikdy nevidel ani jedného, ktorí by sa rozhodol neinvestovať kvôli vysokej sadzbe dani pri potenciálnom zisku. Ľudia investujú, aby zarábali peniaze a potenciálne dane ich nikdy nevystrašia. Pre tých, ktorí argumentujú, že vysoké dane ohrozujú vytváranie nových miest v ekonomike odkazuje, že sieť skoro 40 miliónov pracovných miest bola vytvorená medzi 1980 až 2000. Po týchto rokoch sa znížila sadzba dane a zastavila sa tvorba nových pracovných pozícií. V 1992, 400 najbohatších Američanov malo zdaniteľný príjem 16,9 miliárd dolárov a zaplatili na daniach 29,2 %. V 2008, 400 najbohatších Američanov dosiahlo zdaniteľný príjem 90,9 miliárd dolárov, ale ich sadzba spadla na 21,5 %. V 2008, 88 z 400 najbohatších nezaznamenalo žiadnu mzdu, ale len kapitálové výnosy (daň pri kapitálových výnosoch je nižšia ako pri pravidelnej mzde). Buffett navrhuje zvýšenie sadzby dane pri ľudoch zarábajúcich nad

1 milión ročne a ešte extra zvýšenie pre tých, čo zarábajú nad 10 miliónov ročne. Článok s Buffettom vyšiel v NY Times v roku 2011 a nazvali ho: Prestaňte rozmaznávať super bohatých. Bol určený pre vládu Spojených štátov amerických [20]. Na grafe 3 nižšie [2], môžeme vidieť aká je efektívna sadzba dane pre najväčšie spoločnosti v USA. Sadzba dane zo zisku v USA bola v roku 2011 40%. Ako môžeme vidieť, tak s výnimkou 2 spoločností sa ostatné spoločnosti k tejto sadzbe ani len nepriblížili.

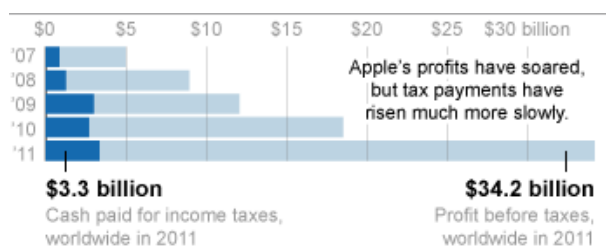
Graf 3:

Chevron a Exxon Mobil presiahli dokonca výšku sadzby dane a ich efektívna sadzba dane bola teda vyššia ako 40 %. Exxon Mobil je spoločnosť pôsobiaca v petrochemickom priemysle a Chevron v energetickom priemysle. Wall-Mart (retail), Well Fargo (bankovníctvo), McDonalds (reštaurácie) presiahli hranicu 30 % efektívnej sadzby dane. Medzi spoločnosti s najnižšou efektívnou sadzbou dane patria Cisco, Microsoft, Google a tiež Apple, ktoré patria medzi technologické spoločnosti. Dôvod? Ten je jednoduchý. Snažia sa presúvať svoje sídla do daňových rajov. Napríklad taký Apple má riaditeľstvo v Cupertino v Kalifornii, ale sídlo má v Reno v Nevade. Daň zo zisku v Kalifornii 8,84 % a v Nevade 0 %. Preto Apple zbiera a investuje zisky v Rene a vďaka tomu ušetrí obrovské peniaze. Medzi ďalšie legálne spôsoby ako sa vyhnúť vysokým daniam používa Apple svoje dcérske spoločnosti, ktoré vytvorili v Írsku,

Holandsku, Luxembursku a Britských panenských ostrovoch. Ako sme sa mohli dočítať o slovenských finančných skupinách, tak aj v tomto prípade bývajú veľakrát len o veľkosti schránok alebo malých kancelárií. [19] Pre spoločnosti ako Apple je minimalizovanie dani veľmi dôležité, lebo patrí medzi najviac ziskové spoločnosti na svete. V roku 2013 dosiahol zisk Applu 37 miliárd dolárov, najviac zo všetkých amerických spoločností, viac mala vo svete len čínska spoločnosť ICBC (Industrial and Commercial Bank of China Limited) so ziskom 42,7 miliárd dolárov [30]. Zisky technologických spoločností ako Apple nie sú len z hmotných výrobkov, ale vo veľkej miere aj z licenčných poplatkov, napríklad patentov pre softvéry. Takéto produkty bývajú veľakrát digitálne, napríklad sťahovanie pesničiek. Preto je omnoho jednoduchšie presunúť zisk z biznisu s digitálnymi produktmi do daňových rajov ako napríklad pri supermarketoch. Sťahovanie aplikácií je možné od hocikadiaľ. Apple bol priekopníkom v účtovnej technike zvanej „Double Irish With a Dutch Sandwich“. Táto metóda redukuje dane tak, že pošle zisk pred zdanením cez írsku dcérske spoločnosti do Holandska alebo do Karibiku. Táto technika bola používaná stovkami ďalších spoločností na celom svete, ale v roku 2013 bola táto medzera v zákonoch v Írsku odstránená. Bez tejto techniky by zaplatili na dani z príjmov o 2,4 miliárd dolárov viac, teda zaplatili by v roku 2011 5,7 miliárd dolárov namiesto 3,3. Celosvetovo zisk Applu bol 34,2 miliárd dolárov, 70 % z 34,2 miliárd dolárov Apple uviedol ako profit zo zahraničia a 30 % z USA, ale pán Sullivan uviedol, že pomer by mal byť 50 % ku 50 %, lebo všetky patenty a produkty pochádzajú z USA, preto by zaplatili o 2,4 miliárd dolárov viac na daniach. Najviac ziskové spoločnosti v USA platia menšie dane, zatiaľ čo zamestnanci spoločností musia platiť vyššie dane. Daň zaplatená v roku 2011 bola, ale len 3,3 miliárd dolárov, čo predstavuje sadzbu dane 9,8 %. Pre porovnanie Wall-Mart v roku 2011 zaplatil na daniach 5,9 miliárd dolárov pri zisku 24,4 miliárd dolárov, čo predstavuje efektívnu sadzbu dane 24 %. Ak by Apple chcel previesť svoj zisk do USA, tak by musel doplatiť rozdiel medzi výškou zaplatenej dane v krajine odkiaľ profit pochádza a výškou dane, ktorú by zaplatil z tohto profitu v USA, čo by sa mu vôbec neoplatilo. Napríklad, ak nejaká krajina má sadzbu dane 25 %, tak 25 % z profitu zaplatí v dane krajine a 10 % by musel doplatiť v USA. Preto je výhodnejšie pre Apple držať zisky v daňových rajoch. Na grafe 4 nižšie môžeme vidieť ako sa nerovnomerne vyvíjal zisk Applu a s ním zaplatené dane.

Graf 4:

Zisk Applu rástol od 5 miliárd dolárov v roku 2007 až po 34,2 miliárd dolárov roku 2011, ale výška zaplatených daní neprekročila 3,3 miliarda eur. V tabuľke 9 nižšie môžeme vidieť vývoj zahraničného zisku Applu, zaplatených daní a výšky sadzby dane. Najvyššia sadzba akú zaplatili na daniach je 11,8 % a aj to bolo v roku 2002 a odvtedy klesala a od roku 2007 sa drží pod 5 %. V tomto roku získal Apple výhodu, vďaka ktorej mohol svoje zahraničné príjmy zdaniť nižšou sadzbou [11].

Tabuľka 9:

Apple's Foreign Earnings \$m, Tax and Tax Rate			
2002	284	33	11.8%
2003	250	20	8.0%
2004	384	30	7.8%
2006	1,500	84	5.6%
2007	2,200	87	3.9%
2009	6,600	310	4.7%
2010	13,000	161	1.2%
2011	24,000	602	2.5%
2012	36,800	713	1.9%
2013	30,500	1,133	3.7%

Apple a ďalšie spoločnosti ako napríklad Google teraz držia veľkú hotovosť na účtoch v daňových rajoch a keby ich chceli previesť do USA, tak by museli zaplatiť veľké dane. Tieto spoločnosti, preto vytvorili niečo ako koalíciu a tlačia na americkú vládu, aby vytvorila daňové prázdniny počas ktorých by spoločnosti mohli previesť svoje peniaze do USA. Spoločnosti si najali lobistov a tlačia na vládu, aby im to umožnila a tým by podporila aj ekonomiku, lebo by tieto peniaze boli investované v USA. Vláda USA vyčíslila straty na 79 miliárd dolárov, ak by umožnila tieto daňové prázdniny. Pri

dnešných rôznych zákonoch, rôznych sadzbách daní v štátoch, rôznych stimuloch a benefitoch je ťažké nevyhovieť veľkým spoločnostiam, lebo vedia, že požadované podmienky dostanú niekde inde na ich úkor a tým pádom prídu o veľké investície, dane a pracovné mieste. Napríklad Steve Jobs chcel v roku 2011 dostať povolenie na novú budovu pre Apple v Cupertine v Kalifornii. Všetci v mestskom zastupiteľstve to hneď odsúhlasili až na jednu členku, ktorá sa spýtala ako budú z toho obyvatelia profitovať. Jobs navrhol, že možno by mohli spraviť zadarmo Wi-Fi pre Cupertino. Potom povedal, že vidíte aký som hlupák, vždy som si myslel, že my platíme dane a mesto by malo platiť takéto veci a ak nebudeme musieť platiť dane tak radi zriadime Wi-Fi. Navrhol, že ak zasadnutie nebude súhlasiť, tak sa môžu presunúť niekam inam. Apple je najväčším platcom dane a zamestnávateľom v Cupertine, v roku 2011 zaplatili na daniach z nehnuteľností 8 miliónov dolárov. Členka zastupiteľstva po tomto stiahla svoju pripomienku. Apple využil svoju moc podobne ako to robia mnohé firmy a zatlačil mesto do kúta, ktoré nemalo na výber ak si chcelo udržať Apple. Vo svete sa bojuje s vysokou nezamestnanosťou, preto mestá a štáty sa snažia udržať alebo pritiahnúť veľké spoločnosti, ktoré dajú prácu ľuďom a tie na oplátku dostanú rôzne výhody [19].

3 Porovnanie spoločnosti podľa finančných ukazovateľov

V tejto kapitole sa budeme venovať výkazom ziskov a strát všetkých spoločností na Slovensku, ktoré sú dostupné v databáze finstat.sk [12]. Databázu sme si usporiadali podľa tržieb a podľa odvetví v hospodárstve a spravili sme rôzne porovnania.

3.1 Rozdelenie spoločností podľa tržieb

Po rozpade Československa veľa spoločností na Slovensku muselo začínať od nuly. Niektoré fabriky zanikli, niektoré museli pokračovať vo svojom biznise pod iným názvom. Ak sa chceli dostať na trh, tak museli presvedčiť investorov, že sú tou istou spoločnosťou s rovnako kvalitnými výrobkami len s iným menom pretože to pôvodné si nemohli ponechať. Taktiež prichádzali nové spoločnosti zo zahraničia, pre ktoré bol slovenský trh lákavý. Zo začiatku bolo Slovensko v podstate čisto priemyselná krajina, neskôr začali ísť do popredia aj služby. V súčasnosti tu pôsobí taktiež veľa podporných IT centier pre zahraničné spoločnosti, ktoré našli u nás lacnú pracovnú silu a dostatok vzdelaných ľudí pre túto prácu. Pre štát a aj spoločnosť by bolo dobré, keby začali u nás firmy otvárať a rozvíjať rôzne vývojové centrá pre svoje produkty, takýchto centier ešte u nás nie je veľa. Spoločnosti sú roztrúsené po celom Slovensku, ale pochopiteľne rovnako ako takmer vo všetkých krajinách ich je najviac koncentrovaných v okolí Bratislavy, kde je aj najnižšia nezamestnanosť. Z dvadsať najväčších spoločností podľa tržieb až 12 má hlavné pôsobenie alebo centrálu v Bratislave. Na Slovensku pôsobia až tri automobilky a to Kia, Volkswagen a Peugeot. Volkswagen má dokonca najväčšie tržby, Kia je tretia a Peugeot ôsmy, vyrobí takmer milión áut ročne a v počte vyrobených áut na obyvateľa sme na prvom mieste na celom svete. Z tohto pohľadu sme automobilová veľmoc. Automobilky potrebujú dodávateľov rôznych komponentov a títo dodávatelia tiež prispievajú nemalou mierou k rastu HDP, plneniu štátneho rozpočtu, znižovaniu nezamestnanosti a pod. Do popredia sa v posledných rokoch dostávajú aj obchodné reťazce typu Tesco, Kaufland, Lidl. Celkovo na Slovensku pôsobí veľmi veľa spoločností, ale len malé percento z nich dosahuje veľké obraty. Napríklad len 13 spoločností má tržby presahujúce 1 miliardu Eur. V tabuľke 10 máme 161 570 spoločností rozdelených do skupín podľa obratu. Dáta o spoločnostiach

obsahujú údaje za rok 2013, ale o niektorých spoločnostiach neboli uvedené dáta načas, tak boli použité údaje za predošlé roky, aby sa dáta líšili čo najmenej. Viac ako pri 160 000 spoločnostiach boli uvedené dáta za rok 2013.

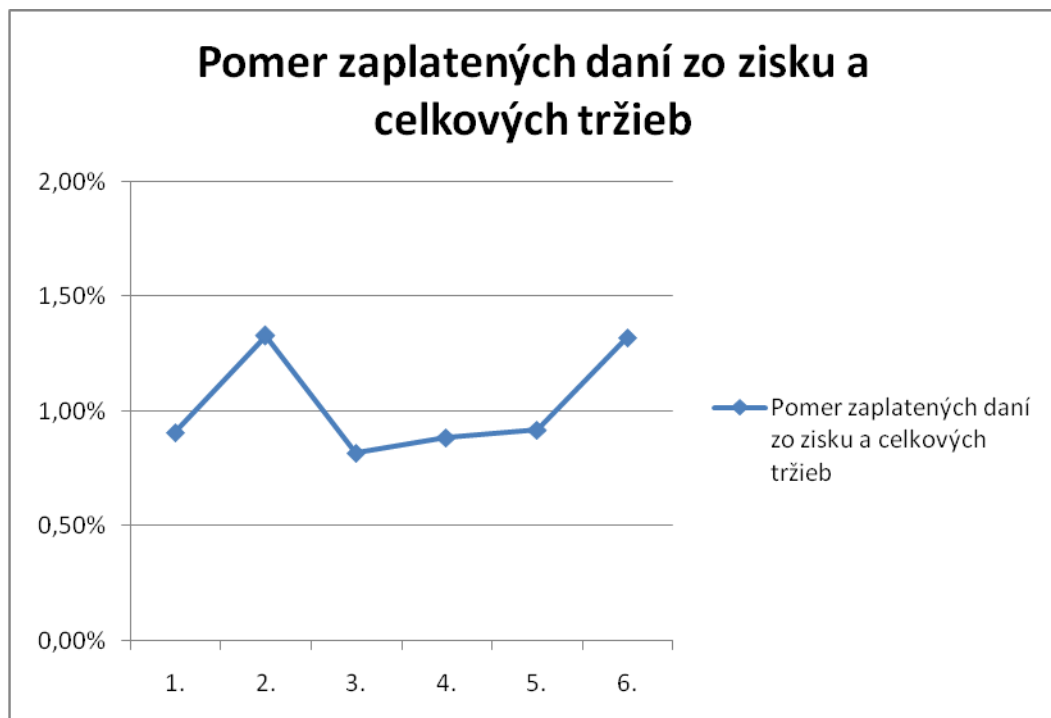
Tabuľka 10:

Skupina	Rozsah tržieb	Počet firiem	Počet zamestnancov	Aktíva	Vlastné imanie	Zisk	Tržby a výnosy	Daň z príjmu
1.	> 1 mld.	13	33 250-60 488	29 562	15 429	1 074	35 496	322
2.	1-0,196 mld.	91	78 530-135 052	48 348	22 198	2 382	35 447	471
3.	0,196-0,0468 mld.	389	113 915-210 316	30 317	9 902	869	35 476	290
4.	0,0468-0,00879 mld.	1 939	174 757-305 590	32 305	10 686	761	35 494	314
5.	0,00879-0,000073 mld.	15 358	235 538-415 438	42 420	12 745	320	35 496	326
6.	< 0,000073 mld.	143 780	218 739-328 519	99 801	13 786	285	12 434	164
spolu		161 570	854 729-1 455 403	282 754	84 747	5 691	189 843	1 887

Daň z príjmov právnických osôb za rok 2013 dosiahla v skutočnosti 1 808 milióna Eur, pri našich spoločnostiach v tabuľke 10 predstavovala 1 887 milióna Eur, to znamená, že naše dáta sú veľmi podobné reálnym. Z pohľadu zamestnanosti najviac ľudí pracuje v skupine 5, ale keby skupina 6 mala rovnaký obrat ako ostatné skupiny, tak by zamestnávala najviac ľudí na Slovensku. Prvú skupinu tvoria spoločnosti s obratom väčším ako 1 miliarda Eur. Ostatné skupiny som si zvolil podľa toho, aby mali v súčte podobný obrat ako 13 spoločností v prvej skupine, s výnimkou skupiny číslo 6. Ako môžeme vidieť, tak najväčší zisk vytvorili spoločnosti v skupine 2. Taktiež zaplatili na dani zo zisku aj najväčšiu čiastku, ktorá bola 471 mil. Eur, čo sa očakáva, ale nemusí to byť pravidlom. Zo 161 570 spoločností zaplatilo daň zo zisku len 71 039 spoločností, čo

nie ani polka, jedná sa len o 44 % firiem. Toto číslo sa v každej kategórii pohybovalo okolo 76-83%, kde najviac platcov dane zo zisku bolo v skupine 4 a to 83 %. Naopak celú štatistiku veľmi ovplyvnila posledná skupina v ktorej len 57 318 zo 143 780 spoločností zaplatilo dane a v tomto prípade sa jednalo len o slabých 40 % spoločností. Štatistiku skresľovali vo veľkom aj firmy, ktoré sú neaktívne, t.j. nemali žiadne tržby alebo ich mali záporné. Takýchto spoločností bolo v roku 2013 až 28 933. Neaktívne firmy nemajú pre spoločnosť žiadny prínos a preto zavedenie minimálnej dane od roku 2014 bolo správne a malo by preriediť takéto firmy, ktoré sú pravdepodobne vo veľkej miere len ako nástroj pre čierny obchod a prepieranie špinavých peňazí. Aj bez týchto firiem by bolo percento spoločností neplatiacich dane zo zisku vysoké v poslednej skupine a mohlo by sa zdať, že takéto firmy na Slovensku nepotrebujeme, ale ak sa pozrieme na dáta z iného pohľadu, tak posledná skupina nie je na tom až tak zle (viď graf 5).

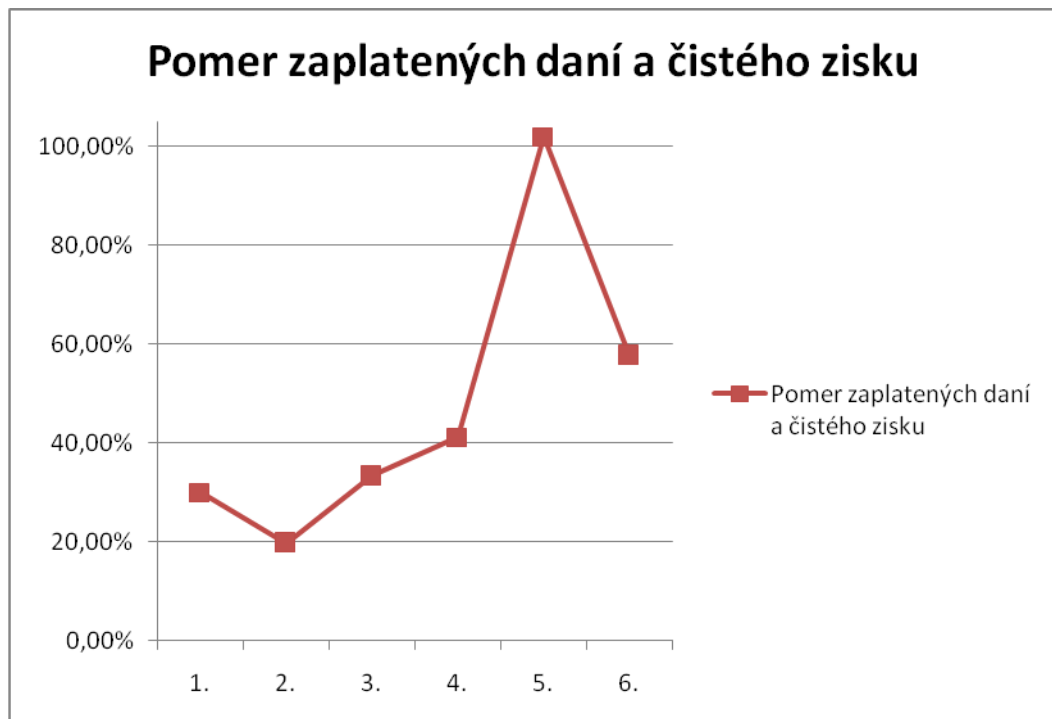
Graf 5:

Ak si zoberieme pomer zaplatených daní zo zisku a celkových tržieb, tak najlepšie na tom bola skupina 2 a 6, keď ich dane tvorili 1,33 % resp. 1,32 % tržieb. Dane ostatných skupín sa pohybovali okolo 0,9 % tržieb, len spoločnosti v skupine 3 zaplatili 0,82 %. Celkovo pre všetky spoločnosti bol pomer 0,99 %. Podobné porovnanie sme spravili aj

pri zaplatených daní zo zisku a čistého zisku (graf 6). Pri pomere zaplatených daní a zisku po zaplattení daní dopadli najlepšie spoločnosti v skupine 5, keď pomer vyšiel až 102 %, čo znamená, že tieto spoločnosti zaplatili viac na dani zo zisku ako im zostal zisk. Ďalej v poradí skočila skupina 6 s 58 %, skupina 4 so 41 %, skupina 3 s 33 %, skupina 1 s 30 % a posledná skupina 2 s 20%. Celkovo pre všetky spoločnosti bol pomer 33 %.

Graf 6:

Tieto porovnania najlepšie pre posledné dve skupiny, teda najmenšie podniky a teda mali by mať od vlády vytvorené najlepšie podmienky pre podnikanie podľa týchto porovnaní. Môže to mať viacero dôvodov prečo malé podniky zaplatili percentuálne najviac, napríklad majú menšie náklady, menšie mzdy, menej optimalizujú, menej investujú alebo dôvod môže byť aj taký, že väčšie podniky dostali na určité obdobie daňové prázdniny za to, že rozšíria prevádzku a zamestnajú viac ľudí. Mohlo by sa zdať, že Slovensko by nemuselo potrebovať veľké podniky, ale v súčasnosti sú potrebné, zamestnávajú veľa ľudí a majú veľa subdodávateľov, takže ich vplyv na ekonomiku je väčší ako sa na prvý pohľad zdá. Špecifická je skupina 2, kde podniky zaplatili najviac na dani zo zisku a aj ich pomer k tržbám bol najväčší zo všetkých skupín, ale pomer dani zo zisku a zisku po zaplattení dane bol najmenší, čo značí, že

vyprodukovali veľký zisk pred zdanením, ale zaplatili z neho menšiu časť ako ostatné skupiny.

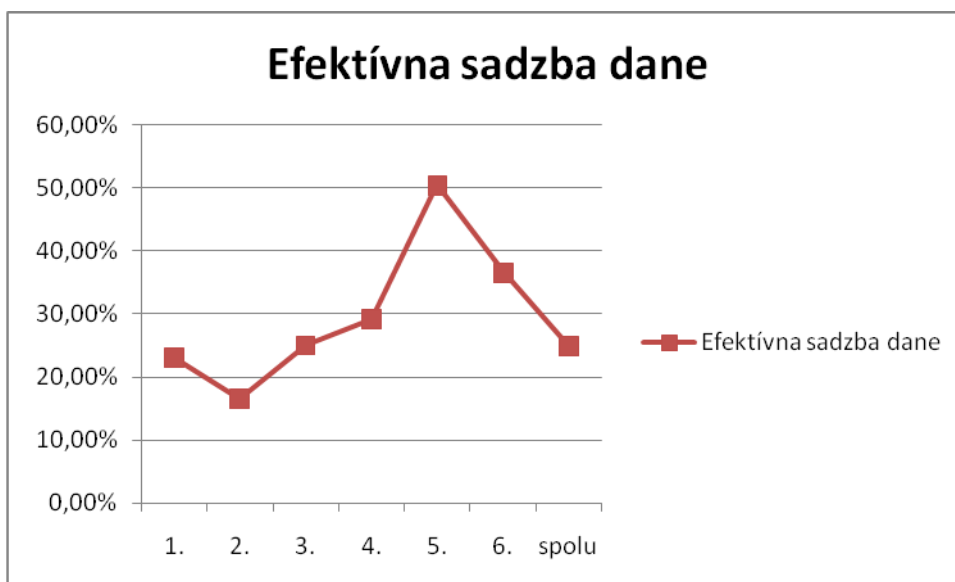
3.1.1. Efektívna sadzba dane

Ak to aplikujeme efektívnu sadzbu dane na naše dáta v tabuľke 10, tak vzorec 3 bude vyzerat' nasledovne:

$$\tau = \frac{\text{Daň z príjmu}}{\text{Daň z príjmu} + \text{Zisk}} * 100 \quad (4)$$

Pri výpočte sme museli použiť dáta o dani z príjmov, ktoré obsahovali súčet splatnej a odloženej dane z príjmu, pretože dáta len so splatnou daňou sme nemali k dispozícii. Daň z príjmu musíme spočítavať so ziskom, pretože zisk je v tomto prípade výsledok hospodárenia po zdanení a keď sa spočíta s daňou z príjmu tak dostaneme výsledok hospodárenia pred zdanením.

Graf 7:

Ako môžeme vidieť na grafe 7 vyššie, tak použitím vzorca 5 na dáta v tabuľke 10 sme dostali, že najviac zaplatili na dani z príjmov v skupine 5 a to 50,49 %. Najmenej zaplatili na daniach v 2. skupine 16,51 %. Ďalej nasledovala 6. skupina s 36,58 %,

potom 4. skupina s 29,19 %, 3. skupina s 25 % a 1. skupina s 23,08 %. Priemerne spoločnosti zaplatili 24,91 %. Ako môžeme vidieť, tak efektívna sadzba dane je odlišná od sadzby dane danej štátom, jej sadzba je vyššia ako sadzba dane daná štátom, očakávali sme efektívnu sadzbu dane menšiu ako menšiu ako 20 %, dôvod prečo to tak nie je treba hľadať v odloženej dani, ktorá nám celú štatistiku skreslila, o čom sme sa presvedčili v kapitole 2. Efektívna sadzba dane nám taktiež ukázala v ktorej skupine prevyšujú pripočítateľné položky nad odpočítateľnými a opačne.

- Pripočítateľné položky > Odpočítateľné položky => spoločnostiam sa zvýši výsledok hospodárenia pred zdanením a teda ich základ dane sa zvýši a tým pádom zaplatia viac na daniach, sadzba dane je nižšia ako efektívna sadzba dane (skupiny 3,4,5 a 6)
- Pripočítateľné položky < Odpočítateľné položky => spoločnostiam sa zníži výsledok hospodárenia pred zdanením a teda ich základ dane sa zníži a tým pádom zaplatia menej na daniach, sadzba dane je vyššia ako efektívna sadzba dane (skupina 2)
- Pripočítateľné položky = Odpočítateľné položky => výsledok hospodárenia pred zdanením je rovný základu dane a teda sadzba dane je rovnaká ako efektívna sadzba dane (skupina 1)

Z efektívnej sadzby dane by nám mohlo vyplynúť, že je efektívnejšie podporovať spoločnosti s tržbami menšími ako 0,2 mld., lebo sa vyhýbajú plateniu daní menej a zaplňajú štátny rozpočet vo väčšej miere ako veľké spoločnosti, ale je to ťažké určiť bez podrobnej analýzy hospodárenia firmy. Efektívna sadzba dane dáva taktiež dobrý obraz o výške sadzby pri progresívnom zdaňovaní. V niektorých krajinách sú rôzne sadzby dane pre spoločnosti, majú rôzne úrovne a na každej úrovni spoločnosti zaplatia rozdielnu sadzbu dane. Napríklad spoločnosť mohla mať zisk 100 000 EUR, na prvej úrovni zaplatila z 20 000 EUR 10 % sadzbu dane (zisk do 20 000 EUR je zdaňovaný 10 % sadzbou dane), na druhej z 30 000 EUR 15 % (zisk od 20 000 EUR do 50 000 EUR je zdaňovaný 15 % sadzbou dane) a na poslednej tretej úrovni 25 % (zisk od 50 000 EUR je zdaňovaný 25 % sadzbou dane). To znamená, že spoločnosť zaplatila 2 000 + 4 500 + 12 500, čo dáva v súčte 19 000 EUR. Podľa vzorca vyššie $(19\,000 \cdot 100) / 100\,000$ dostaneme, že efektívna sadzba dane bola 19 %. Rovnako sa táto metóda dá aplikovať aj na fyzické osoby a určiť ich efektívnu sadzbu dane. Pre zaujímavosť, v USA bola zverejnená správa, že jeden z najbohatších ľudí na svete Warren Buffett,

platil menšiu sadzbu dane ako jeho sekretárka a v kancelárií s 20 ľuďmi sa nenašiel taktiež nikto kto by mal menšiu sadzbu [20].

3.1.2. Sociálne a zdravotné odvody

Ak by sme použili údaje o počte zamestnancov z tabuľky 10, tak by sme vedeli vypočítať za pomoci priemernej mzdy na Slovensku v roku 2013 koľko zaplatili spoločnosti na odvodoch za zamestnancov a tým pádom aké náklady spoločnostiam vznikli. Pre výpočet použijeme nasledovný vzorec 5:

$$\text{počet zamestnancov} * 12 \text{ mesiacov} * \text{priemerná mzda (824 Eur)} * 0,352 \text{ (odvody)} \text{ (5)}$$

Najviac samozrejme zaplatia na odvodoch spoločnosti v skupine 5, pretože má najviac zamestnancov. Ich odvody na zdravotnom a sociálnom poistení sa budú pohybovať od 820 až po 1 446 miliónov Eur. Dokopy spoločnosti zaplatili na odvodoch 2 975 až 5 066 milióna Eur. Oficiálne štatistiky o zaplatených odvodoch spoločnosťami existujú len pri sociálnom poistení, pri zdravotnom poistení nie sú štatistiky rozdelené na poistné zaplatené zamestnávateľom a zamestnancami. Za rok 2013 boli Sociálnej poisťovni zaplatené sociálne poistenia zamestnávateľmi o celkovej hodnote 3 863 milióna Eur. Z našej tabuľky to vyšlo na 2 130 až 3 627 milióna Eur. Najmä vrchná hranica sa približuje skutočnosti. Rozdiely plynú z nesprávne uvedených údajov o počte zamestnancov, v niektorých prípadoch chýbajúcich údajov o firmách atď.

3.2 Rozdelenie spoločností podľa odvetví

Slovensko je krajina, ktorá je v posledných rokoch vo svete známa ako automobilová veľmoc. V počte vyrobených áut na jedného obyvateľa sme na prvom mieste na celom svete. Pôsobia tu nemecký Volkswagen, francúzsky Peugeot a juhokórejská KIA, pričom každý z týchto závodov patrí medzi najmodernejšie aké tieto automobilky majú. Automobilový priemysel je teda akýmsi hnacím motorom slovenskej ekonomiky a podľa toho ako sa mu darí, tak sa darí aj slovenskej ekonomike. V automobilovom priemysle pracuje na Slovensku buď priamo u automobiliek alebo u ich dodávateľov od 46 000 až do 79 000 zamestnancov. Z hľadiska tržieb ako môžeme vidieť v tabuľke 11, ale automobilový priemysel nie je najväčším odvetvím na Slovensku, pretože ho

predbehlo odvetvie veľkoobchodu. Automobilový priemysel tvoria skôr väčšie spoločnosti, až 4 z nich majú tržby väčšie ako 1 mld. EUR, okrem 3 automobiliek to je ešte spoločnosť Mobis. Odvetvie veľkoobchodu tvorí skôr viacero menších firiem, najväčšou z nich bola OMV s tržbami okolo 800 mil. EUR. Veľkoobchod zamestnáva na Slovensku od 56 000 do 92 000 zamestnancov, čo je viac ako automobilový priemysel. V prípade automobilového priemyslu panujú na Slovensku obavy, aby sme nedopadli ako Detroit v USA, ktorý bol známy výrobou áut, ale časom sa to zmenilo a teraz patrí medzi najzadlženejšie mestá v USA. Určité obavy sú na mieste, ale v blízkom horizonte by sme sa nemuseli báť toho, že tieto automobilky odídu, nakoľko patria medzi najmodernejšie a najnovšie v rámci spoločností a na Slovensku je dostatok lacnej a kvalifikovanej pracovnej sily, ktorá spolu s vysokou produktivitou práce dáva určité záruky pred predčasným odchodom do zahraničia. To znamená, že zatiaľ jediné čoho sa musíme obávať je pokles predaja áut, ale na druhej strane si treba pripraviť zadné dvierka, aby sme predišli podobnému krachu ako v Detroit. Preto by Slovensko malo podporovať to čo je v súčasnosti najžiadanejšie a síce IT, farmaceutický priemysel, energetický priemysel a určite aj poľnohospodárstvo, kde pri rastúcom počte obyvateľov vo svete, budú stúpať ceny potravín a štáty ktoré dokážu byť sebestačné budú mať veľkú výhodu voči štátom ktoré budú musieť dovážať drahé potraviny z iných krajín. Bohužiaľ v tomto smere Slovensko zaspalo dobu a nechalo zaniknúť veľa kvalitných výrobkov a spoločností na úkor lacných a nekvalitných výrobkov zo zahraničia. Zahraničné spoločnosti vytvorili veľký tlak na ceny potravín a nechali veľa tradičných spoločností skrachovať alebo ich odkúpili za lacný peniaz a potom pri menšej konkurencii sa vrátili na trhu k pôvodným cenám. Najväčšiu daň z príjmu zaplatili spoločnosti z odvetvia utility a to 266 mil. EUR, kde tieto spoločnosti majú dočinenia s elektrickou energiou, vodou, plynom a teplom. Odvetvie veľkoobchodu skončilo na druhej mieste s daňou z príjmu 176 mil. EUR a automobilový priemysel na treťom s 149 mil. EUR. Z pohľadu zisku, najziskovejšie boli spoločnosti pôsobiace vo financiách, kde ich zisk predstavoval 1 342 mil. EUR, ale daň z príjmu len 51 mil. EUR. Nasledovalo odvetvie utility so ziskom 898 mil. EUR a automobilový priemysel s 546 mil. EUR. Odvetvie veľkoobchodu skončilo až na piatom mieste za dopravou a logistikou. Stratovými odvetviami boli v roku 2013 ôsme najväčšie kovovýroba a hutníctvo, ktoré malo záporný aj zisk aj daň zo zisku, ďalej deviate stavebné práce so záporným ziskom, nehnuteľnosti so záporným ziskom a poľnohospodárstvo tiež so záporným ziskom.

Tabuľka 11:

Odvetvie / mil. EUR	Tržby a výnosy	Zisk	Daň z príjmu	Aktíva	Vlastné imanie
Veľkoobchod	30 036	402	176	15 134	4 059
Automobilový priemysel	21 163	546	149	8 200	2 784
Utility - El. energia, plyn, teplo, voda	13 809	898	266	33 303	18 306
Maloobchod	12 727	132	49	6 783	2 107
Chémia a plasty	11 366	284	91	6 640	3 534
Doprava a logistika	10 332	427	136	18 997	8 413
Elektrotechnika	9 246	220	51	4 698	2 246
Kovovýroba a hutníctvo	8 799	-290	-53	6 274	2 349
Stavebné práce	7 363	-69	57	7 338	1 434
Financie	5 057	1 342	51	86 041	10 493
Predaj a údržba motorových vozidiel	4 979	36	24	2 043	520
Strojárstvo	4 844	109	36	3 636	1 616
Potravinárstvo	4 739	87	38	3 330	1 309
Verejná správa	4 159	81	0	1 732	348
Nehnutelnosti	4 140	-127	48	29 305	5 940
Právo, poradenstvo a účtovníctvo	4 122	411	68	9 233	3 156
Informačné technológie	3 207	226	77	2 179	756
Poľnohospodárstvo	2 736	-19	13	3 899	1 689
Sprostredkovanie	2 700	31	21	2 914	1 061
Telekomunikácie	2 361	218	76	3 492	2 185

3.2.1. Efektívna sadzba dane

Pri efektívnej sadzbe dane podľa odvetví je vidieť veľké rozdiely. Ako môžeme vidieť na grafe 8 nižšie, tak až 6 odvetví z 20 najväčších na Slovensku malo efektívnu sadzbu dane v roku 2013 menšiu ako 5 % a až 5 z nich malo 0 %. Nevýhodou tohto grafu 8 podobne ako pri spoločnostiach usporiadaných podľa tržieb je, že sa jedná o celkovú daň zo zisku (splatná + odložená), keby sme k dispozícii len splatnú, tak by hodnoty boli pravdepodobne ešte nižšie. Odvetvie predaj a údržba motorových vozidiel a odvetvie sprostredkovania dosiahli najvyššiu efektívnu sadzbu dane okolo 40 %. Potravinárstvo a veľkoobchod dosiahli okolo 30 % efektívnu sadzbu dane, ďalej už len maloobchod presiahol 25 %. Až 6 odvetví hospodárstva sa pohybovalo medzi 20 až 25 %.

Graf 8:

3.3 Porovnanie spoločností na Slovensku a vo svete

Slovensko sa vo svetovom meradle z pohľadu tržieb spoločností pôsobiacich v danej krajine nezaraduje v rebríčkoch medzi najväčšie. Vo svete existuje veľmi veľa spoločností s omnoho vyššími tržbami ako napríklad Volkswagen alebo Slovnaft. Spoločnosť Coface [4] každoročne predstaví rebríček 500 najväčších spoločností v strednej a východnej Európe za predchádzajúci rok. Do rebríčka za rok 2013 sa dostalo 31 spoločností zo Slovenska. Najväčšou spoločnosťou v tomto regióne sa stala poľská spoločnosť PKN Orlen. Do rebríčka sa dostalo 13 krajín a najvyššie sa umiestnilo Poľsko, ďalej Ukrajina a Maďarsko. Slovensko sa umiestnilo na šiestom mieste. Najvyššie sa zo slovenských spoločností umiestnil Volkswagen na jedenástom mieste, Slovnaft na šestnástom mieste a ešte v prvej 20 sa na osemnástom mieste umiestnila Kia Motors Slovakia.

Tabuľka 12:

Poradie	Krajina	Počet spoločností v roku 2013	Tržby (mil. Eur)	Zisk (mil. Eur)	Počet zamestnancov	Počet obyvateľov (v mil.)
1.	Poľsko	148	218 971	6 295	936 798	38.5
2.	Ukrajina	90	101 298	697	608 192	45.4
3.	Maďarsko	62	85 485	1 393	223 047	9.9
4.	Česká republika	48	68 781	2 474	172 776	10.5
4.	Rumunsko	48	46 481	2 054	164 769	21.3
6.	Slovensko	31	43 283	1 808	95 325	5.4
7.	Litva	16	20 375	251	124 097	2.9
8.	Bulharsko	13	17 258	-236	14 333	7.2
8.	Slovinsko	13	13 653	378	29 145	2.1
10.	Chorvátsko	11	11 775	139	54 035	4.3
11.	Srbsko	9	8 666	234	37 689	7.2
12.	Lotyšsko	7	5 353	108	15 347	2.0
13.	Estónsko	4	3 104	97	2 283	1.3

Celkové tržby týchto 500 spoločností v rebríčku dosiahli 645 miliárd Eur. Najväčšia ekonomika v centrálnej Európe Poľsko, má najväčšie zastúpenia v rebríčku spoločností, a to 148. Sektor s najpočetnejším zastúpením bol petrochemický priemysel, z ktorého sa umiestnilo 77 spoločností s celkovým obratom 162 miliárd Eur. Najväčší rast dosiahol automobilový priemysel a to 10 %. Prvým 10 spoločnostiam podľa tržieb sa prepádli tržby o 2,6 %, zisk o 41,4% a zamestnanosť o 0,4 %. Z tohto pohľadu rok 2013 nebol pre tieto spoločnosti veľmi priaznivý. Slovenských 31 spoločností umiestnených v rebríčku zaznamenalo prepád tržieb 0,9 % a zisku 30 %. Najviac zamestnancov mala ukrajinská dopravná spoločnosť Donetska Zaliznitsya DP, a to 61 000, druhá v poradí poľská banícka spoločnosť Kompania Węglowa S.A. zamestnala 60 000. Tri spoločnosti z Poľska ktoré sa umiestnili v prvej desiatke, dosiahli približne rovnako veľké tržby ako všetkých 31 spoločností zo Slovenska a zamestnali skoro rovnaký počet zamestnancov. Pre zaujímavosť 31 slovenských spoločností zamestnalo v roku 2013 3,5 % pracujúceho obyvateľstva. Vyššie spomínaná poľská spoločnosť PKN Orlen dosiahla tržby 27 406 mil. Eur a zamestnala 21 565 ľudí. Druhá v poradí skončila maďarská spoločnosť MOL s obratom 18 181 mil. Eur a počtom zamestnancov 5 167. Trojkou

v regióne sa stala česká automobilka Škoda Auto s obratom 8 883 mil. Eur a zamestnala 23 700 zamestnancov. Prvé dve spoločnosti pôsobia v petrochemickom priemysle a tretia v automobilovom priemysle. V celosvetovom meradle by, ale ani jedna z týchto spoločností neuspela. Vo svete sú ďaleko väčšie spoločnosti a dosahujú ďaleko väčšie obraty. Fortune [13] spravilo za rok 2013 rebríček 500 celosvetovo najväčších spoločností podľa tržieb, týchto 500 firiem dosiahlo celkové tržby 31,1 biliónov USD, čo predstavovalo rast 2,5 % oproti roku 2012 a zisk tak isto vzrástol až o 27 % na 2 trilióny USD. Najväčšie zastúpenie v rebríčku mali USA s počtom 128 spoločností a obratom 8,6 bilióna USD. Druhá v poradí bola Čína s 95 spoločnosťami a obratom 5,8 bilióna USD.

Tabuľka 13:

Poradie	Spoločnosť	Krajina	Odvetvie	Tržby	Zisk
1.	Wall-Mart Stores	USA	retail	476 294	16 022
2.	Royal Dutch Shell	Holandsko (Veľká Británia)	petrochemický	459 599	16 371
3.	Sinopec Group	Čína	petrochemický	457 201	8 932
4.	China National Petroleum	Čína	petrochemický	432 007	18 504
5.	Exxon Mobile	USA	petrochemický	407 666	32 580
6.	BP	Veľká Británia	petrochemický	396 217	23 451
7.	State Grid	Čína	energetický	333 386	7 982
8.	Volkswagen	Nemecko	automobilový	261 539	12 071
9.	Toyota Motor	Japonsko	automobilový	256 454	18 198
10.	Glencore	Švajčiarsko	komodity	232 694	-7 402

Dáta v tabuľke 13 sú uvedené v miliónoch Dolárov. Rozdiel medzi rebríčkom od Coface a Fortune je v tom, že Coface zbieral hospodárske výsledky spoločností v danej krajine a Fortune zbieral výsledky spoločností globálne, čiže všade, kde spoločnosti mali pôsobenie bez ohľadu na krajinu. Taktiež Coface udával informácie v Eurách a Fortune v Dolároch. Pri celosvetovo pôsobiacich spoločnostiach je už ťažké určiť pri tržbách odkiaľ pochádzajú. Napríklad Apple je americká spoločnosť, ktorá vyrába v Ázii, ale predáva aj v Európe. Tak isto Volkswagen vyrába a montuje autá aj na Slovensku a predáva ich napríklad do Ruska a Ázie. Preto rebríček od Fortune dáva lepší obraz o spoločnostiach a ich hospodárskych výsledkoch. Ako môžeme vidieť

v tabuľke 13, tak najväčšie zastúpenie majú spoločnosti z petrochemického priemyslu. Najväčšou spoločnosťou podľa tržieb je americká spoločnosť Wall-Mart Stores s tržbami 476 294 mil. USD a ziskom 16 022 mil. USD. Táto firma prevádzkuje obchodné reťazce po celom svete, zamestnáva 2,2 milióna ľudí a každý týždeň jej obchodné reťazce navštívi viac ako 245 milióna zákazníkov. Druhá v poradí Royal Dutch Shell dosiahla tržby vo výške 459 599 mil. USD a zisk 16 371 mil. USD. Shell pôsobí v petrochemickom priemysle, sídlo má vo Veľkej Británii, ale riadiace oddelenie má v Holandsku. Zamestnáva okolo 92 000 zamestnancov. Čínska spoločnosť Sinopec Group pôsobiaca taktiež v petrochemickom odvetví skončila na treťom mieste. Dosiahla tržby vo výške 457 201 mil. USD a zisk 8 932 mil. USD. Zaujímavosťou je, že viac ako 50% tejto spoločnosti vlastní čínska vláda a zamestnáva viac ako milión zamestnancov.

Záver

Cieľom našej diplomovej práce bolo analyzovať spoločnosti na Slovensku, poukázať na hlavné problémy z pohľadu štátu pri výbere daní zo zisku, popísať hlavné povinnosti spoločností, ktoré im plynú zo zákona a spraviť porovnanie s ostatnými krajinami. Dáta o spoločnostiach sme čerpali najmä z výkazov ziskov s strát [12] a rôzne informácie o dani zo zisku, optimalizácií daní a pod. sme čerpali najmä zo zákona o dani z príjmu [32] a z internetu [1][19].

Práca je rozdelená do troch kapitol. Prvá kapitola pozostáva z daní a odvodov pre spoločnosti. Popísali sme daň zo zisku, jej sadzbu, ako fungujú daňové licencie, rozdiel medzi splatnou a odloženou daňou, ako fungujú vo svete územné a celosvetové zdanenia a odvody pre spoločnosti. Ďalej sme sa venovali zaujímavej téme optimalizácie daní, ktorá je veľmi aktuálnou témou nielen na Slovensku, ale ja vo svete a je trňom v oko väčšiny. Taktiež sme priblížili fungovanie pripočítateľných a odpočítateľných položiek, ktoré buď navýšia alebo ponížia základ dane. V druhej kapitole sme sa venovali efektívnej sadzbe dane. Popísali sme teóriu efektívnej sadzby dane, ktorú sme potom aplikovali na naše dáta o najväčších spoločnostiach. Pozreli sme sa taktiež na to ako sa vyvíja efektívna sadzba dane vo svete a akým trendom sa uberá. V tretej kapitole sme si spoločnosti rozdelili podľa tržieb a odvetví a zozbierané dáta o týchto firmách sme zanalyzovali a popísali.

Téma spoločností a korporácií je veľmi obsiahla. Vstupuje do nej veľa faktorov, treba docieľiť, aby boli vytvorené vhodné podmienky pre spoločnosti pre ich rozvoj a taktiež pre lákanie nových investícií. Nestačí mať nízku daň zo zisku, lacnú pracovnú silu, lebo vždy sa časom nájde niekto kto bude mať ešte lacnejšiu. Treba fungujúce súdnictvo, kvalitné školstvo, vysokú produktivitu práce, polohu, rozvinutú dopravnú sieť, čo prinesie kvalifikovanú pracovnú silu, ľahkú vymožitelnosť práva a pod. Slovensko takmer nič z tohto nemá, možno len vyššiu produktivitu práce a dobrú polohu v strede Európy, ak aj máme talentovaných ľudí, tak tí najtalentovanejší odchádzajú do zahraničia, kde aj zostanú. Bohužiaľ na Slovensku ideme cestou, že firmy vieme prilákať len vďaka vládnym stimulom, vláda podporuje takmer výlučne len zahraničné spoločnosti, aby nepresunuli výrobu inam a svojich oligarchov. Vláda nevytvára vhodné podmienky pre štart začínajúcich spoločností a existujúcim domácim podnikateľom taktiež nepomáha a tí sa potom vydajú často na cestu krátenia dani

a hľadania medzier v zákonoch, lebo im to bolo umožnené a nikto ich nepotrestá. Slovensko pred sebou roky tlačí balvan, ktorý narastá a aj keď to nevyzerá až tak zle, ale v skutočnosti veľmi zaostávame za vyspelými krajinami. Ak sa chceme pohnúť dopredu tak by sme sa mali zamerať na obmedzenie korupcie, práce načierno, krátenie daní. Mali by sme odstrániť byrokraciu, zlepšiť zákony, ktoré sú nezrozumiteľné a dlhé a vždy obsahujú nejaké trhliny, vytvoriť podmienky pre lacnejšie energie, ktoré sú veľa krát kľúčom k tomu, aby boli spoločnosti konkurencieschopné, dosiahnuť slobodu súdnictva, dokázať skoncovať so schránkovými firmami s nejasným pozadím v daňových rajoch, zvýšiť výber daní. Taktiež by bolo vhodné dať konečne príležitosť ľuďom, ktorí sú odborníci na konkrétnu problematiku, čo sa u nás moc často nestáva. Toto všetko kazí imidž nielen v zahraničí, ale vo veľkej miere už aj medzi mladými ľuďmi, z ktorých väčšina mala možnosť vidieť ako to funguje vo vyspelých krajinách a bohužiaľ na Slovensku je to pravý opak, čo všetkých demotivuje a ak si porovnajú aké podmienky môžu dostať v zahraničí, tak aj tí čo nechcú odísť, tak nakoniec odídu. Už len obmedzenie korupcie a rodinkárstva by prinieslo veľkú zmenu a zlepšilo by imidž, niekedy stačí mála zmena, ktorá môže mať veľký pozitívny efekt. Najväčšiu zmenu môže priniesť len nastupujúca generácia, ak sa nenechá strhnúť na zlé chodníčky. Stará generácia už mala príležitostí dosť a nepriniesla žiadnu zmenu, jedine tak svojimi vyhláseniami. Najväčšiu moc zmeniť niečo k lepšiemu majú politici, ktorých si volíme my sami. Ronald Reagan raz povedal: „Vláda je ako dieťa. Vyživovací kanál s obrovským apetítom na jednej strane a žiadnou zodpovednosťou na druhej“. V EÚ by sa mala zaviesť harmonizácia daní, zakázať by sa mali rôzne vládne stimuly a úľavy, lebo to kazí zdravé konkurenčné prostredie a vytvára výhody len pre veľké korporácie na úkor menších spoločností. Malo by sa skoncovať s daňovými rajmi a s tými spojenými spoločnosťami s nejasným pozadím.

Zoznam použitej literatúry

- [1] Accounting-degree.org: *Účtovné triky - optimalizácia daní*, dostupné na internete: < <http://www.accounting-degree.org/accounting-tricks/> >.
- [2] Arkinvestments.org: *Publikácia o efektívnej sadzbe dane*, 2014, dostupné na internete: < <http://arkinvestments.org/wp-content/uploads/2012/05/Effective-Tax-Rates.jpg> >.
- [3] Boďa, J.: *Dynamická Makroekonómia*, prednášky, FMFI UK, Bratislava, 2014
- [4] Coface.sk: *Coface rebríček spoločností*, 2014, dostupné na internete: < <http://www.coface.sk/Novinky-a-publikacie/Novinky/CEE-Top-500-2014> >.
- [5] Danovecentrum.sk: *Splatná a odložená daň z príjmu*, 2013, dostupné na internete: < <http://www.danovecentrum.sk/clanok-z-titulky/Odlozena-a-splatna-dan-z-prijmov-za-uctovne-obdobie-2013.htm> >.
- [6] Deloitte.com: *Sadzby dane zo zisku vo svete*, 2015, dostupné na internete: < <http://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Tax/dttl-tax-corporate-tax-rates-2011-2015.pdf> >.
- [7] Eurostat: *Publikácia o efektívnej sadzbe dane*, 2001, dostupné na internete: < http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication942_en.pdf >.
- [8] Ey.com: *Minimálna sadzba dane zo zisku v Rakúsku*, 2014, dostupné na internete: < [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/International_Tax_Review_01_2014/\\$FILE/EY%20Austria%20International%20Tax%20Review%2001%202014.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/International_Tax_Review_01_2014/$FILE/EY%20Austria%20International%20Tax%20Review%2001%202014.pdf) >.
- [9] Finančná správa Slovenskej republiky: *Daňová strata*, 2014, dostupné na internete: < <https://www.financnasprava.sk/sk/podnikatelia/dane/dan-z-prijmov/pravnicke-osoby#DanovaStrata> >.
- [10] Finančná správa Slovenskej republiky: *Nezdaniteľné príjmy*, 2014, dostupné na internete: < <https://www.financnasprava.sk/sk/podnikatelia/dane/dan-z-prijmov/pravnicke-osoby/mesta-a-obce#PrijemNieSuPredmetomDane> >.
- [11] Finfacts Ireland: *Apple sadzby dane v zahraničí*, 2014, dostupné na internete: < http://www.finfacts.ie/irishfinancenews/article_1028235.shtml >.
- [12] Finstat.sk: *Štatistická databáza firiem*, 2014, dostupné na internete: <<http://www.finstat.sk/>>.

-
- [13] Fortune.com: *Fortune rebríček spoločností*, 2014, dostupné na internete: < <http://fortune.com/global500/wal-mart-stores-1/> >.
- [14] HNonline.sk: *Volkswagen - optimalizovanie daní*, 2015, dostupné na internete: < <http://hn.hnonline.sk/ekonomika-a-firmy-117/matka-nasho-volkswagenu-posiela-zisk-do-raja-658717> >.
- [15] KPMG.com: *Sociálne poistenie – zamestnanec*, 2015, dostupné na internete: < <http://www.kpmg.com/Global/en/services/Tax/tax-tools-and-resources/Pages/highest-employee-social-security-tax-rate-table.aspx> >.
- [16] KPMG.com: *Sociálne poistenie – zamestnávateľ*, 2015, dostupné na internete: < <http://www.kpmg.com/Global/en/services/Tax/tax-tools-and-resources/Pages/highest-employer-social-security-rates-tax-table.aspx> >.
- [17] Ministerstvo financií Slovenskej republiky: *Inštitút finančnej politiky*, dostupné na internete: < <http://www.finance.gov.sk/Default.aspx> >.
- [18] Ministerstvo financií Slovenskej republiky: *Výška zaplatenej splatnej dane jednotlivých spoločností*, 2015, dostupné na internete: < <http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=10079> >.
- [19] NYTimes.com: *Daňové stratégie*, 2012, dostupné na internete: < http://www.nytimes.com/2012/04/29/business/apples-tax-strategy-aims-at-low-tax-states-and-nations.html?_r=0 >.
- [20] NYTimes.com: *Preferencia superbohatých*, 2011, dostupné na internete: < http://www.nytimes.com/2011/08/15/opinion/stop-coddling-the-super-rich.html?_r=0 >.
- [21] Publikácie Technickej univerzity: *Ekonomická fakulta TU v Košiciach*, 2010, dostupné na internete: < <http://www3.ekf.tuke.sk/konfera2010/zbornik/files/prispevky/TusanRadoslav.pdf> >.
- [22] PwC: *Publikácia o efektívnej sadzbe dane*, 2011, dostupné na internete: < http://businessroundtable.org/sites/default/files/Effective_Tax_Rate_Study.pdf >.
- [23] RPC.senate.gov: *Územné a celosvetové zdanenie*, 2012, dostupné na internete: < <http://www.rpc.senate.gov/policy-papers/territorial-vs-worldwide-taxation> >.
- [24] Sociálna poisťovňa: *Tabuľka platného sociálneho poistenia*, 1.1.2013, dostupné na internete: < <http://www.socpoist.sk/tabulka-platenia-poistneho-od-1-januara-2013-wta/56200s> >.
-

-
- [25] Štatistická databáza Eurostat: *Európska komisia*, 2014, dostupné na internete: < <http://ec.europa.eu/eurostat/web/main/home> >.
- [26] Štatistická databáza OECD Statistics: *OECD*, 2014, dostupné na internete: < <http://www.oecd.org/> >.
- [27] Štatistická databáza štatistického úradu SR: *Štatistický úrad Slovenskej republiky*, 2014, dostupné na internete: < <http://slovak.statistics.sk> >.
- [28] UHY.com: *Daňové zaťaženie vo svete*, dostupné na internete: < <http://www.uhy.com/corporate-taxes-vary-widely-between-countries-uhy-study-finds-2/> >.
- [29] Webnoviny.sk: *Dôvera poisťovňa - vyplatenie zisku*, 2012, dostupné na internete: < <http://www.webnoviny.sk/ekonomika/penta-sa-dostala-k-peniazom-z-poisťovne/518983-clanok.html> >.
- [30] Yahoo.com: *Najziskovejšie spoločnosti na svete*, 2014, dostupné na internete: < <http://finance.yahoo.com/news/20-most-profitable-companies-world-175534730.html> >.
- [31] Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov.
- [32] Zákon č. 595/2003 Z. z. Zákon o dani z príjmov: *Zbierky zákonov Slovenskej republiky*, 2014, dostupné na internete: < <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2003-595#f6136170> >.
- [33] Zdravotná poisťovňa: *Dividendy*, 2014, dostupné na internete: < <https://www.vszp.sk/platelia/platenie-poisťneho/platitel-dividend/> >.
- [34] Zoznam najväčších platcov dane, *Forbes.com*, 2013, dostupné na internete: < <http://www.forbes.com/pictures/mef45kghl/1-exxon-mobil/> >.